

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

19e jaargang

nummer 9

Oktober 2019

KERKBEHEER

*Kerk 2025 en de
kerkrentmeesters*

*Samenwerking:
zaak van hoge prioriteit
en lange adem*

*Schaal of lokaal,
maar vooral vitaal*

Win een DPA headset!
Ga naar schaapsound.nl/vkb
of scan de QR-code

kerkgeluidsinstallaties
presentatie/KerkTV

akoestiek
netwerk/wifi

verlichting
domotica

Zwolle www.schaapsound.nl
Ridderkerk info@schaapsound.nl
Roermond Tel: 085-0663333

schaapsound

GUNSTIGE RENTETARIEVEN VOOR UW LENING?

Bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten hebben dit al ervaren en hebben hun financiering tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht.

Bij SKG kunt u terecht voor:

- een nieuwe financiering
- oversluiten huidige financiering
- passend advies voor uw kerkelijke gemeente

Vraag een vrijblijvend gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie skggouda.nl.

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Schaal of lokaal, maar vooral vitaal	5
Agenda	6
Kalender voor kerkrentmeesters	6
Producten	6
Kerk 2025 en de kerkrentmeesters	7
Maandelijks cartoon	11
De orgelbank	11
Samenwerking: zaak van hoge prioriteit en lange adem	12
Opinie Werkzaam Vermogen	16
Het heilige gebeurt... en zelfs hout en steen doen mee	18
Kerkbalans	22
VKB Vrouw Nina Hoogerbrugge	23
Actueel	24
Vraag van de kerkrentmeester Het beroepen van een predikant	25
In dienst van de kerk Werken voor meerdere kerken	27
VKB Partner Aspect ICT	28
Het Künckel-orgel in de Hervormde Kerk te Dirksland in oude luister hersteld	30
Flitsen uit 100 jaar VKB (1)	32
Flitsen uit 100 jaar VKB (2)	32
Onderscheidingen van de VKB	35
PKN Onderscheidingen	36
Onderscheidingen	37
Onderscheidingen	38

Samen onderweg

In dit nummer starten we met een nieuwe rubriek 'Flitsen uit 100 jaar VKB'. Elk nummer zoomen we in op een stukje uit de geschiedenis van de vereniging. Dit ter ere van het jubileum van de VKB in 2020.

Als we terug kijken zien we ook het mooie vignet van de Vereniging van Kerkvoogdijen. Het vignet had een mooie symboliek. In het linker deel is duidelijk een kerkgebouw te herkennen. Het liggende deel in het midden stond voor de leden van de kerk, de een niet belangrijker dan de ander, samen Gods volk onderweg mogen zijn.

Samen onderweg, dat is ook het thema van dit nummer van Kerkbeheer. Waar liggen de kansen als het gaat om samenwerking op het gebied van kerkbeheer? Een verslag van een gesprek over dit onderwerp met onder andere de projectleider van Kerk 2025 en twee classispredikanten vind je terug in dit nummer.

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Bestuur VKB

Drs. C. de Raadt, Bodegraven, voorzitter
G. Koffeman, Oudewater, vice-voorzitter
Mr. P. van den Boogaart, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Westerbroek, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
Drs. R. Buddenberg, Zoetermeer, lid

Ereleden

D.G. Bijl, drs. G. van Soest en
Mr. P.A. de Lange

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur, M. van Ooijen, eindredacteur, W. Hukom, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

Mr. P. van den Boogaart, voorzitter,
J.C. Riemersma, dr. M. van der Meulen
en M. Nieboer

VKB Bureau

Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 30,- per abonnement; 6 t/m 10

abonnementen € 28,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 26,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 33,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 9 pct. BTW. ISSN 1568-8712. Abonnementen lopen per kalenderjaar. Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de aflooptdatum. Er verschijnen 10 nummers per jaar (juli/ augustus en november/december zijn gecombineerde nummers.

Oplage & druk

5.500 ex. © oktober 2019 - Verloop drukkerij

Foto omslag

Samenwerken (Rawpixel)

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overal waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;

- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;

- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

Uw kerkelijke informatie veilig, gestructureerd en altijd up-to-date

Voor veel kerkelijke gemeenten is informatiebeheer een uitdaging. Zonder centrale opslag raakt informatie gefragmenteerd. Wie heeft wat, wie bewaart wat? Wat is nu de laatste versie? En is vertrouwelijke informatie eigenlijk wel veilig?

Dat kan anders! Wij helpen u graag met de zorgvuldige inrichting van een praktisch informatieportaal in Office 365. Zo bent u altijd op de hoogte.

Jos, Rob, René, Johan, Janjaap en Timo, Office 365 consultants

WWW.FJELLET.NL

PHYSITEC BV

INGENIEURSBUREAU VOOR HET CULTUREEL ERFGOED

Onafhankelijk bureau voor:

- ❖ kerkverwarming en advies bij comfortklachten
- ❖ analyse van het binnenklimaat middels metingen
- ❖ klimaatverbetering voor behoud van orgel & interieur
- ❖ advies van energiebesparende maatregelen
- ❖ planbeoordeling & second opinions

Weena 290 | 3012 NJ Rotterdam | 010-282 1250 | www.physitec.nl | info@physitec.nl

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

Schaal of lokaal, maar vooral vitaal

Vandaag wil ik met u eens nadenken over het spanningsveld tussen schaalgrootte en lokale aanwezigheid. Ik doe op dit moment een interim opdracht bij een zeer grote hogeschool, een sector waar ik al vele jaren in rondloop. Als je je werk doet in zo'n grootschalige organisatie dan realiseer je je de betekenis van schaalvergroting. We hebben er met elkaar decennia geleden voor gekozen kleine scholen samen te voegen tot instellingen die een zodanige omvang hebben dat ze zich als het ware qua expertise zelf kunnen redden. Een proces dat overigens in hoge mate door financieel-economische overwegingen is ingegeven en naast voordelen ook nadelen kent. Nabijheid, overzichtelijkheid, gekend worden. Het vraagt extra inspanningen om daaraan tegemoet te komen.

We kennen allen de nadelige kanten van de economisch gedreven trend naar grootschaligheid: of het nu gaat om de kleine dorpschool, de spreiding van bankfilialen en betaalautomaten of de aanwezigheid van de laatste winkel in het dorp. Lokale aanwezigheid staat onder druk en is soms alleen met creatieve, bijna tegendraadse initiatieven overeind te houden. Zie de voorbeelden waarbij de laatste school in het dorp alleen maar in nauwe samenwerking met bijvoorbeeld jeugdzorg, bibliotheek, kinderopvang en buurthuis in stand kan blijven.

Die maatschappelijke trend gaat ook het kerkelijk erf niet voorbij. De krimp die we dachten voor een deel door kerkvereniging te kunnen opvangen, zet door en leidt in gevallen tot zodanig kleine gemeenten dat de basis voor de organisatie van de gemeenschap dreigt weg te vallen. Die constatering leidt overigens wat mij betreft niet rechtstreeks naar een pleidooi voor schaalvergroting en fusie. Immers, zeker in de kerk geldt dat die lokale aanwezigheid, het op plaatselijk niveau vormgeven aan de geloofsgemeenschap, nu juist de kern is van wat we als gemeenschap van de Heer willen zijn. In die zin onderschrijf ik het pleidooi en de aandacht voor de dorpskerk.

Wij leggen als VKB bij het denken over dit soort vraagstukken de nadruk op de vitaliteit van de gemeente: plaatselijk moet het gebeuren, plaatselijk vragen we om pro-actief handelen. We zijn allemaal onderdeel van dat grotere geheel, maar de kracht zit in de afzonderlijke eenheden of zou daar moeten zitten. Hier ligt dan ook een taak om te zoeken naar nieuwe en creatieve oplossingen. Dat gebeurt bijvoorbeeld in de sfeer van pioniersplekken. Maar er valt wellicht ook creativiteit te vinden in nieuwe vormen van beheermodellen. Samenwerking tussen gemeenten op gebieden als financieel beheer, onderhoud gebouwen en kerkbalans bijvoorbeeld hoeft immers nog niet te beteken dat gemeenten in elkaar schuiven. Onderbrengen van eigendom en beheer van een kerkgebouw in een brede dorpsstichting kan immers een manier zijn om de lokale aanwezigheid duurzaam mogelijk te maken.

Ik heb het gevoel dat hier nog veel in is uit te zoeken en te ontwikkelen. Een mooie en uitdagende opdracht. Is het immers niet onze opdracht het vuur brandende te houden?

AGENDA

► Cursus kerkrentmeester gevorderden

De cursus kerkrentmeester gevorderden wordt dit najaar onder andere gehouden in Rijnsburg en Langbroek.

Rijnsburg

Datum: woensdag 30 oktober

Tijd: 19.30 - 22.00 uur

Langbroek

Datum: dinsdag 5 november

Tijd: 19.30 - 22.00 uur

Kijk op de website voor meer informatie:

www.protestantsekerk.nl/training/kerkrentmeesters/

► Kennisbijeenkomst NMo en Stichting Het Nederlandse Interieur, Monumenten in het licht

Hoe verlicht je een historisch in- en exterieur goed en wat levert dat op?

Datum: vrijdag 8 november

Tijd en locatie: 10.00 – 18.00 in Dordrecht

Voor meer informatie kunt u kijken op:

www.nationalemonumentenorganisatie.nl/agenda

► Richtlijnen begroting 2020

De richtlijnen voor de plaatselijke gemeenten voor de begroting van 2020 zijn beschikbaar op de website www.kerkrentmeester.nl. Bij het opstellen van de begroting kunnen deze richtlijnen gebruikt worden.

Kalender voor kerkrentmeesters

Oktober:

- Bestelling van foldermateriaal e.d. voor de Actie Kerkbalans 2020
- Betaling Maandnota
- Indienen van de ontwerpbegroting bij de kerkenraad (vóór 1 november).
- Herziening van de pachtprizen (aanpassen eens per drie jaar).

November:

- Betaling Maandnota
- Publicatie kerkblad over definitieve afwikkeling van de actie Kerkbalans 2019
- Na voorlopige vaststelling van de begroting door de kerkenraad, publicatie hiervan in het kerkblad en het ter inzage leggen voor gemeentelieden.
- De meerjarenbegroting bijstellen.
- Eerste bespreking in de kerkenraad inzake voorbereidingen van de actie Kerkbalans 2020

PRODUCTEN

Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen

Het Vademecum Kerkelijke begraafplaatsen is hét handboek voor kerkelijke gemeenten die in het bezit zijn van een begraafplaats. Het boek geeft een zo volledig mogelijk beeld van alles wat met begraven en begraafplaatsen in kerkelijke gemeenten te maken heeft.

De uitgave is samengesteld door de Commissie Beheer Kerkelijke begraafplaatsen van de VKB.

De kosten voor het Vademecum zijn € 29,98 (VKB-ledenprijs € 26,98) exclusief BTW

Protestantse Kerken hun pracht en kracht

In dit boek ontrafelt kerkenkenner dr. Regnerus Steensma de historische betekenis van protestantse kerken in Nederland. Dit boek, dat met meer dan driehonderd eigen opnames is geïllustreerd, neemt u in woord en beeld mee op een wandeling door het fascinerende interieur van onze oude protestantse kerken. Bij de verschillende onderdelen wordt niet alleen aandacht besteed aan hun historische betekenis, maar ook aan het aspect van monumentenzorg en modern kerkbeheer.

Mede tot stand gekomen door de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN.

De prijs voor dit boek, bedraagt € 28,27

Kerk 2025

en de kerkrentmeesters

Tekst Lieuwe Giethoorn **Beeld** Protestantse Kerk in Nederland

De Protestantse Kerk maakt in deze jaren een transitie door onder invloed van het project Kerk 2025. Daarin heeft de generale synode voor de komende jaren een belangrijke koers voor de kerk in haar geheel uitgezet. De synode is in 2014 aan dit project begonnen vanuit de constatering dat kerk- en gemeente-zijn vaak meer een last is dan een lust, een bron van vreugde. We weten in onze gecompliceerde tijd niet meer wat we geloven (mogen). En we raken verkrampd onder de krimp.

Kerk 2025: loslaten en focus aanbrengen

Kerk 2025 bepleit een oefening in loslaten. Laten we moed vatten om te stoppen met alles waarvan we mismoedig worden! "Een paar dingen goed doen met een vrolijk hart is beter dan veel dingen met een bezwaard gemoed. Jezus heeft ons de kerk niet gegeven als een molensteen om de nek." Tegelijkertijd roept Kerk 2025 kerk en gemeenten op inhoudelijk focus aan te brengen in ons werk. Laten we ons vóór alles richten op 'de lofprijzing van de naam des Heren en de dienst in de wereld' zoals het zo mooi in onze kerkorde heet (art.IV-3). Zo stond het al te lezen in de visienota van de synode uit 2012 'De hartslag van het leven'. Kerk 2025 gaat daar in 2015 op door, onder het motto: *back to basic*. Ofwel: weg met de ballast en concentratie op de kern van kerk-zijn!

Van de actuele gemeentepraktijk is het niet zo moeilijk om deze beleidslijn te plaatsen. Veel gemeenten vechten om hun voortbestaan als kerkelijke gemeenschap. In onze postmoderne cultuur hebben de institutionele christelijke kerken het moeilijk om haar boodschap aannemelijk en relevant te maken voor (jonge) mensen van onze tijd, met inbegrip van ons zelf. Dorpsgemeenten hebben het daarbij dubbel moeilijk, want de ontvolking en vergrijzing van het platteland leiden tot minder potentieel voor de kerk. In onze worsteling om het voortbestaan van de kerke-

lijke organisatie is het risico levensgroot dat we niet of onvoldoende toekomen aan de beleving en uiting van de kernboodschap van de kerk als gemeente van Christus. Te veel vergaderen, regelen en zorgen, te weinig aandacht voor inspiratie en geloofsverheldering of –verdieping, waardoor de uitstraling van onze roeping verbleekt.

Concentratie op de kern

Wat is de kern van kerk-zijn? Veel antwoorden zijn en worden op die vraag gegeven. De kerk van Christus is een bonte verzameling van geloofsvisies. Alle kleuren van de regenboog kom je er tegen. Maar als het goed is, ontspringen zij alle aan één en dezelfde bron: het verhaal van God met de mensen, zoals verteld en beleden in de Bijbel, het geloofsboek van Israël en de kerk. Daarom komt elke christelijke gemeenschap telkens opnieuw samen voor de luisteroefening rond de Schriften. In die kring speuren wij naar kernen van geloof en kerk-zijn en verkennen wij een levensstijl die daarbij past.

Laatst nam ik deel aan de dienst van Woord en gebed bij het heengaan van dr. H.W. de Knijff, emeritus kerkelijk hoogleraar voor dogmatiek, christelijke ethiek en bijbels theologie in Utrecht. De leidraad van de gedachtenis was uit Johannes 6 vers 68. Daarin antwoordt Petrus op de vraag van Jezus aan zijn discipelen of zij ook niet zouden

willen weggaan, net als veel andere leerlingen die zich ergerden aan het woord van Jezus dat Hij zelf het brood is dat leven geeft en daarom teleurgesteld afhaakten: "Naar wie zouden we moeten gaan, Heer? U spreekt woorden die eeuwig leven geven, en wij geloven en weten dat u de Heilige van God bent." Het vertrouwen dat wij in de woorden en het leven van Jezus de Eeuwige mogen horen en ervaren als Liefde die nooit ophoudt, is het hart van ons geloof en de basis van de gemeenschap rond Jezus als Heer. Hij is in ons midden als levend brood dat gebroken en gedeeld wordt.

Concentratie op de kern houdt in: positie bepalen, kleur bekennen ten opzichte van Jezus als het levende Woord van God. Wat betekent dat Woord voor mij persoonlijk, voor ons als gemeente? Hoe willen wij ons engageren met de weg van de Liefde die als brood gebroken en gedeeld wordt tot heil voor het leven van de wereld? Hoe zijn we kerk van Christus in ons dorp, in onze wijk? Wat is de roeping als gemeente in deze tijd in ons dorp, in onze buurt? Vandaaruit kunnen we de vraag stellen: zijn wij met de goede dingen bezig? Welke activiteiten laten die kern zien? En: welke hebben er eigenlijk weinig mee van doen? Om vervolgens te schrappen in de laatste categorie en de vrijkomende energie te besteden aan de goede dingen.

Volgens Kerk 2025 zijn voor de organisatorische vertaling van dit beleid van loslaten en concentratie op de kern drie sleutelwoorden richtinggevend: transparantie van onze activiteiten tot op de kern van kerk-zijn; ruimte voor gemeenten om zelf hun vormen te kiezen; en eenvoud in onze organisatie: realistisch, minder gecompliceerde structuren, passend bij wat er aan gaven, mensen en middelen voor handen is.

Onze ballast

Wat betekent het proces van Kerk 2025 voor het beheer in de (kleine) gemeenten? Welke uitdagingen en kansen liggen daarin besloten?

Kerk 2025 adviseert ons de ballast in onze gemeentepraktijk aan te wijzen. Die ballast is er genoeg: De krimp en bijbehorende kramp. Het slinkend aantal kerkgangers en betalende leden. De gestage achteruitgang van de financiële positie, de slinkende reserves. Bezuinigen op het personeel: predikant, kerkelijk werker, organist, koster/be-

heerder). Het beheer van de (kerk)gebouwen, met minder mensen en meer regels, ook wettelijk en maatschappelijk. Al deze zaken drukken als een last op de schouders van ons als beheerders en maken ons mismoedig. Hoe lang houden we dit vol? En wie in ons dorp neemt het van ons over als wij ermee ophouden?

Dat laatste is een pijnlijke, maar ook cruciale vraag. Uit ervaring weten we dat de kerk het moet hebben van gemeenschap, van een groep mensen die zich betrokken weet bij de boodschap van de kerk en bereid is samen de schouders onder het gemeentewerk te zetten. En die gemeenschap is het sterkst als er korte lijnen zijn, als je elkaar regelmatig tegenkomt, als je elkaar kent en jezelf gekend weet. Op een schaal van een dorpsgemeenschap of een buurt of een wijk gaat dat het beste. Samen hebben we een belang: het in stand houden van de gemeenschap, de zorg voor aandacht en leefbaarheid, werken aan een samenleven in vrede en vreugde. Het belang van dorp of buurt en de kerk vloeien in elkaar over, zij gaan samen op. Intuïtief gaan we daarom voor het behoud van de kerk op het dorp. We vrezen de vermindering van betrokkenheid als de kerkdeur in het dorp of de wijk niet meer open gaat en er elders gekerkt moet worden. Dan blijven veel mensen thuis, of moeten thuis blijven omdat ze niet meer mobiel zijn.

Houd vreugde in het gemeentelven Maak heldere keuzes Deel in elkaars gaven

Ik weet van dat dilemma vanuit mijn jarenlange kerkenwerk in de classis Groningen-Drenthe. Kleine gemeenten waarvan ik jaren geleden meende dat de houdbaarheidsdatum verstreken was, bestaan meestal nog, dankzij de inzet van velen die van geen opgeven weten. Ik heb er grote bewondering voor. Maar ik heb in toenemende mate ook kleine gemeenten gezien, waar de druk om te overleven zo groot werd, dat er spanningen in de kerkenraad ontstonden en zaken uit de hand begonnen te lopen: onenigheid over de te volgen koers, conflict met de predikant, verslonzing van het financieel beheer, oplopend achterstallig onderhoud van de gebouwen, groeiende tekorten en slinkende reserves, vaak ook minimale inhoudelijke input van de predikant of kerkelijk werker omdat die maar een paar procentjes werktijd in te vullen krijgen. Ik zie de vreugde in die gemeenten vaak verdwijnen om plaats te maken voor zorgen en klagen en gedoe. Volgens Kerk 2025 is dan de hoogste tijd om onszelf de vraag te stellen: zijn wij nog aansprekend gemeente van Christus?

Goede raad

Als we aansprekend kerk willen blijven, dan heeft Kerk 2025 wel wat goede raad.

Ten eerste: houd vreugde in het gemeentelven, dan is de kans groot dat het goede nieuws dat het evangelie wil zijn, bij mensen overkomt. Als je in je eigen dorps- of wijk-gemeente met een vrolijk hart samen bezig bent met de dingen die in de kerk volgens jou ertoe doen, ga er dan vrolijk mee door. Houd de vinger aan de pols: beleven we aan ons gemeente-zijn nog voldoende vreugde?

Ten tweede: maak heldere keuzes. Kies voor de zaken die je als gemeente belangrijk vindt vanuit jullie visie op kerk-zijn en waarin je als gemeente goed bent. Geef je gemeente een duidelijk profiel, zodat zij herkenbaar en aantrekkelijk is voor mensen die zich daarbij thuis voelen. Zijn jullie goed in aanstekelijk vieren? Ga daarmee door, bouw dat uit. Is jullie kringwerk inspirerend en heb je voldoende kader? Steek daar dan je energie in. Heb je een goed lopende diaconie? Houden zo. Maar ga niet door met dingen die voelen als trekken aan een dood paard, die veel energie kosten en niets meer opleveren. Concentreer je op de kern en werp de ballast over boord.

De derde boodschap is: deel als gemeenten in elkaars gaven. Als een buurgemeente geen goed kringwerk heeft, en jullie gemeente wel, nodig de buurgemeente dan uit om met je mee te doen, of biedt een kring aan in het andere dorp. En omgekeerd: als in een naburig dorp een mooi diaconaal project heeft opgezet, en dat in je eigen gemeente niet zo lukt, sluit je dan aan bij die andere gemeente. Zo kunnen gemeenten met een verschillend profiel elkaar aanvullen en ondersteunen, zodat je je in de eigen gemeente kunt concentreren op jouw kern. Op die manier kunnen we het kerk-zijn op het dorp blijven volhouden, samen met onze buurgemeenten, over en weer.

De bakens tijdig verzetten

Wat kunnen we doen als colleges en kerkenraad als de grenzen van mogelijkheden op het gebied van menskracht en financiële middelen in zicht komen en de vreugde van het gemeente-zijn ons vergaat? Doorgaan tot de laatste 'het licht' (niet te verwarren met: 'Licht dat niet dooft') uitdoet of het laatste restje reserve is verdampt in onze tekorten?

Bundel menskracht en financiële middelen om op een inspirerende wijze de meest kansrijke kernen van kerk-zijn in de regio inhoud en vorm te geven

Ik heb geen Kerk 2025 nodig om daar tenslotte nog wat over te zeggen.

Mijn eerste advies is: sluit je ogen niet voor de werkelijkheid. Wees realistisch. Kijk vooruit. Laat het er niet op aankomen. Zoek tijdig hulp van andere gemeenten, andere ambtsdragers, professionele gemeenteadviseurs, het college voor behandeling van beheerszaken, de dienstenorganisatie of de VKB. Laat je informeren over de mogelijkheden die er zijn, die anderen met succes hebben benut, de 'best practices'. Zie de feiten onder ogen en verzet op

tijd de bakens. Wacht niet tot de zaken in de soep lopen of de kerkenraad of het college zo klein is geworden dat het breed moderamen van de classis en het toezichtcollege gebruik moeten maken van hun nieuwe kerkordelijke bevoegdheid om gedelegeerden aan te stellen in jullie college of dat onder

verscherpt toezicht stellen. Wacht niet totdat de classicale vergadering moet besluiten om jullie gemeente gedwongen samen te voegen met een andere gemeente, een huisgemeente in te stellen of zelfs de gemeente op te heffen, omdat er eigenlijk in jullie dorp geen kerkelijke gemeente meer is overgebleven. Neem zelf het roer in handen en maak het scheepje van je gemeente vast aan andere naburige scheepjes en zoek steun en samenwerking in de vloot van gemeenten, letterlijk: in de classis.

Mijn tweede advies is ook voor het beheer: deel in elkaars gaven. Het ene college is goed in het onderhoud van kerkgebouwen; het andere weet veel van geldwerving of personeelsbeleid. Ga niet in je eentje zitten prutsen aan zaken waar je geen verstand van hebt. Maak gebruik van de kennis en ervaring van collega-beheerders van een buurgemeente, van hun sterke kanten. Zoek samen naar een slimme mix van kerk-zijn op het eigen dorp en het meeliftten op andermans bestuurskracht. Bundel menskracht en financiële middelen om op een inspirerende wijze de meest kansrijke kernen van kerk-zijn in de regio inhoud en vorm te geven. Verwijs naar elkaars activiteiten, maak gezamenlijk plannen en voer daarvan in je eigen dorp uit wat passend en uitvoerbaar is. Kijk eens om je heen bij een predikantsvacature en beroep samen met een andere gemeente een predikant die zo een eerlijke boterham kan verdienen. Kerk 2025 heeft de kerkordelijke mogelijkhe-

den om samen te werken en samen te gaan verruimd. Gemeenten kunnen binnen algemene kerkordelijke kaders (ordinantie 2 en generale regeling) in hoge mate zelf hun samenwerking inrichten.

Een goede manier om samenwerking te ontwikkelen, is de vorming van werkverbanden van een aantal colleges in de buurt waarin je elkaar leert kennen en vertrouwen, waar je ervaringen deelt en van elkaars kennis gebruik maakt. De nieuwe ring van gemeenten biedt daarvoor alle ruimte, zij is er zelfs voor uitgevonden.

En maak ook gebruik van de faciliteiten die in de regio of landelijke kerk voor handen zijn, op het terrein van geldwerving, subsidiëring, gebouwenbeheer, herbesteding van kerkelijk erfgoed, afstoting van het kerkgebouw of de begraafplaats aan een Stichting Oude Kerken of een plaatselijke stichting.

Samen kerk-zijn

Want we zijn niet op ons eentje kerk. Alle gemeenten vormen samen de kerk, zegt onze kerkorde. Onze kerk belijdt de eenheid van de kerk van Christus. Alle gemeenten maken deel uit van het ene lichaam van Christus waarvan de leden elkaar bijstaan en met elkaar vreugden en lasten delen. "Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle anderen mee; wanneer één lichaamsdeel met respect wordt behandeld, delen alle andere in die vreugde," schrijft de apostel Paulus aan de gemeente in Korinthe (1Kor.12 vers 26). En hij voegt daaraan toe: "Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit." Daarom is het in de kerk onbestaanbaar dat, wanneer de classispredikant - die de eenheid van de kerk in de classis belichaamt - op bezoek komt, de ene gemeente over de andere zegt: 'We hebben niets met hen te maken, zij leven in een andere wereld, dominee.'

Niks van waar, zegt Kerk 2025, in het spoor van het evangelie van de kerk. Dit is de wereld van God, waarin wij mensen geroepen worden om in verbondenheid met Jezus onze Heer, als levend brood te zijn voor mensen in deze tijd.

Ds. Lieuwe Giethoorn, projectleider Kerk 2025

Ds. Lieuwe Giethoorn is predikant in algemene dienst, verbonden aan de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland, met de opdracht van projectleider Kerk 2025. Voorheen was hij onder meer werkzaam als hervormde scribe provinciaal en regionaal adviseur classicale vergaderingen in Groningen-Drenthe en als manager van het programma institutionele ondersteuning (nu: kerk en werk) van de dienstenorganisatie.

Dit artikel is een bewerking van de lezing die Ds. Giethoorn in februari 2019 heeft gehouden voor de afdeling Friesland van de VKB.

RICHTING BEPALEN IN SAMENWERKEN IS EEN UITDAGING...

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Het orgel in de Thomaskerk te Zeist (zie afbeelding) is verkocht. Momenteel zijn er in totaal nog 9 orgels ingeschreven. Alle aangeboden orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:

VKB Bureau

Tel. (078) 639 36 66

E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

Classisindeling Protestantse Kerk in Nederland

Samenwerking: zaak van hoge prioriteit en lange adem

In gesprek met de classispredikanten ds. Julia van Rijn en ds. Jaap van Beelen

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Protestantse Kerk in Nederland & Jos Aarnoudse

Om over samenwerking in de kerk te spreken, maar ook om te horen hoe het ze na een jaar vergaat, spreek ik met twee classispredikanten. Natuurlijk zijn het er 'maar' twee, ds. Julia van Rijn en ds. Jaap van Beelen, maar ik ben ook wel benieuwd naar het algemene gevoel onder de classispredikanten. Tja, na één jaar is er nog niet zoveel van te zeggen, dat begrijp ik ook wel, en als het wel zo is, ga je dat ook niet al na één jaar zomaar naar buiten brengen. Toch is het goed dat we elkaar spreken. "De kerkrentmeesterlijke vragen komen vanzelf aan bod, maar het is ook een beetje PR voor de classispredikanten, maak er gebruik van", zo moedig ik beide predikanten aan.

Hoe vergaat het de classispredikant na een jaar?

"Ik heb tot nu toe bijzonder weinig teruggehoord, behalve dat een aantal classispredikanten bij VKB-bijeenkomsten in de regio aanwezig is geweest, en dat de classisscriba's onder het werk lijken te bezwijken, maar hoe gaat het nu met de nieuwe classes en de classispredikanten?" zo trap ik af. Ds. Van Beelen: "Voor mij is het nu wel anders als classispredikant, maar ook weer niet een heel grote aardverschuiving. Ik was RACV, dat is een Regionaal Adviseur voor Classicale Vergaderingen. Dus voor de toenmalige kleinere classes een ondersteuner en daarvoor was ik ook al een tijdje scriba van een Provinciale Kerkvergadering in de Hervormde Kerk. Ook hoefde ik niet te verhuizen omdat ik dichtbij het werkgebied Gelderland Zuid en Oost woon."

"Het nieuwe is toch wel de veranderde situatie in de kerk, hoewel dat in het ene gebied wellicht wat langzamer gaat dan elders, ook binnen Gelderland. Het idee dat je op regelmatige basis gemeenten en predikanten gaat bezoeken is meteen best uit de verf gekomen. Het is beslist niet zo, dat dat ondersneeuwt. Niet dat ik na een jaar al een kwart heb gedaan, doelstelling is immers eens in de vier

*Classispredikanten
ds. Jaap van Beelen en
ds. Julia van Rijn*

jaar, maar dit jaar is ook een jaar van inregelen. Al is er een profiel, we moeten de invulling van onze rol nog wel vinden. Ik denk dat ik aan het representeren van de classis nog het minst ben toegekomen tot nu toe, hoewel ik bijvoorbeeld wel uitnodigingen krijg voor bijeenkomsten van de Radboud Universiteit."

Wat is nu een 'classispredikant'?

Van Beelen vervolgt: "Maar ja, wat is nu – buiten onze kerk – een classispredikant, nietwaar? Die term zegt mensen buiten de kerk niet zo veel. Er is wel gedacht aan 'bisschop' en dat is een bekende term, maar die is terecht afgewezen, omdat dit begrip in ons land meteen katholiek (hiërarchisch) wordt ingekleurd. De functie

lijkt nog het meest op die van een *Superintendent* in de Duitse kerk. Mooi woord, maar dat vindt natuurlijk ook geen ingang. Ondertussen vinden we met elkaar ook de weg als classispredikanten. We komen eens per maand bijeen: het classispredikantenberaad. 's Morgens zit de scriba van de generale synode erbij. We overleggen dan ook met allerlei diensten uit het landelijk dienstencentrum, en hebben gesproken met bijvoorbeeld de afdelingen jeugdwerk en gemeentecontacten. Twee keer per jaar trekken we ons samen terug voor twee dagen bezinning."

"Ondertussen vindt het werk plaats in de regio, veel in samenwerking met het Breed Moderamen van de Classicale Vergadering. Inderdaad

moet er veel geregeld worden in en via de grote classes. De functie van scribe is eigenlijk te omvangrijk. Sommige classes hebben de taken dan ook over twee mensen verdeeld. Maar het is ook afwachten hoe het zal gaan, als er meer routine is."

De ontmoeting met de breedte van de kerk

Ds. Julia van Rijn vertelt: "Voor mij was het een grotere verandering. Ik was dominee in Amsterdam en deed daar ook wel naast het wijkwerk coördinerend werk in Groot-Amsterdam, maar nu is de schaal een stuk groter. De lijnen zijn langer. Plus: wij moesten wel verhuizen naar het gebied Zuid-Holland-Noord. Wat mij opnieuw al opvalt in dit jaar is de enorme breedte die onze kerk kenmerkt. In Amsterdam zijn er ook verschillen, maar die stad is toch ook een soort eigen *bubble*. Nu maak ik de verscheidenheid mee in allerlei soorten: stad en platteland, grote en kleine gemeenten, van behoudend tot veranderingsgezind. Ik vind dat wel heel mooi om mee te maken, moet ik zeggen."

"Ondertussen bedenk ik dan: wat bindt al deze mensen nu? Het zou te armoedig zijn om te zeggen: wat bindt zijn de formele organisatie-uitgangspunten van de Protestantse Kerk. Het is 'liefde voor de kerk', waartoe men behoort. Allemaal op een eigen manier. Ik was nog best benieuwd hoe ik ontvangen zou worden als vrouwelijke predikant, maar dat is geen enkel punt gebleken. Ik word overal met grote welwillendheid en openheid welkom geheten. In die zin, zijn en blijven we wel een bijzondere kerk: met alle verschillen, maar ook wetend dat ze er nu eenmaal zijn, en dat we dus ook gewoon samen hebben te werken."

Samenwerking als highlight van 'Kerk 2025'

Daarmee komen we haast vanzelf bij

het thema samenwerking: "Eén van de *highlights* in Kerk 2025 was toch samenwerking en ontmoeting. Ook in bezinning op de mobiliteit van predikanten in een krimpende kerk is samenwerking een *leitmotiv* geweest. De classis en de classispredikant zouden er een rol in gaan spelen. Hoe gaat dat nu in de praktijk? Kunnen jullie daar nu iets in betekenen?" Ds. Van Rijn: "Het valt mij op dat in Zuid-Holland nog veel gemeentes behoorlijk *self-supporting* zijn. Dan leeft het niet zo. Er is veel ongelijktijdigheid in ontwikkeling. Dan kun je niet van buitenaf iets opleggen. Wel kunnen we aandragen en signaleren. Maar

Het kan
alleen gaan
om stimuleren,
overreden en
overtuigen

als de ene gemeente met een part-time dominee vacant wordt, en de ander pas over twee jaar, ga je dan zeggen: wacht nog even twee jaar?" Van Beelen vult aan: "Het is een zaak van hoge prioriteit, maar van lange adem. Een remmende factor is toch dat elke gemeenschap zichzelf wil besturen. Daar zit ook iets moois in. Soms moet je, als men dreigt vast te lopen, het ijzer smeden wanneer het heet is. Maar als men denkt het weer zelf te kunnen redden, valt men weer terug op de eigen gemeente. We kunnen dan niets afdwingen. Het kan alleen gaan om stimuleren, overreden en overtuigen. Bij een predikantsvacature heeft de classicale vergadering met behulp van de solvabiliteitsverklaring van het CCBB en de voorgeschreven toestemming om te mogen beroepen, wel een middel om een beetje te sturen. Maar het

rare is: als een gemeente een kerkelijk werker wil gaan benoemen, is er geen enkele toets, ook niet als het risicovol gebeurt."

Creatieve oplossingen

Ds. Julia van Rijn: "Er zijn creatieve oplossingen mogelijk, maar dan moet je zelf toenadering zoeken, ook al in tijden dat de nood nog niet hoog is gestegen." Van Beelen: "In kleine gemeenten neemt de bestuurskracht, ook het aantal capabele kerkrentmeesters, soms zorgwekkend af. Hoe kunnen we dan zulke gemeenten versterken via samenwerking? Is er ook een kerkrentmeester als een soort interim van elders bij zo'n gemeente te halen? We zijn daar serieus over aan het nadenken."

Julia van Rijn: "In Amsterdam deden we ook wel aan vormen van teamvorming. Ik denk dat het op veel plekken de toekomst zal zijn: dat een pool met een mix aan predikanten en kerkelijk werkers een aantal gemeenten zal bedienen."

Pastor pastorum

Ik zoom nog wat in op de relatie met de gemeentepredikanten: "Ondertussen hebben jullie ook een rol om dit onder predikanten te laten landen. Bij de introductie werd jullie functie door de toenmalige landelijke scribe ook wel als *pastor pastorum* (herder van de herders) aangeduid. Hoe gaat dat?" Van Beelen keek al een beetje bedachtzaam bij de term *pastor pastorum*, hij vervolgt: "Het is en blijft best spannend, maar ik vind het tot nu toe in mijn contacten goed gaan, en ik heb de indruk dat dit breed ligt bij de classispredikanten. We zijn echter niet voor de intensieve pastorale begeleiding van dominees, als dat nodig is. Dat zou niet kunnen. Maar we zijn wel een gesprekspartner. Tegelijk moet duidelijk zijn, dat we ook praten met de kerkenraden. Er blijft iets spannends in zitten. We zijn collega's, soms heb je met elkaar gestudeerd. Dat geeft

ook de herkenning. Niemand kan zich verschuilen achter het 'wondere ambt', want je kent het predikantschap van binnenuit. Ik pas me overigens aan aan de omgangsvormen in een gemeente, maar zorg er wel voor dat het niet te familiair wordt. Ook niet met collega-predikanten. Persoonlijk voel ik tot nu toe weinig reserves."

Het sentiment in de gemeenten

"Wel dienen we altijd een beetje bedacht te zijn op het decentrale sentiment tegen centralisatie. Als 'Utrecht' als iets van veraf wordt gezien, wordt het soms ook als iets bedreigends ervaren. Ik zie onszelf wel als een schakel tussen de zelfstandige gemeente en de kerk. Je belichaamt wel degelijk dat je samen kerk bent."

Ds. Van Rijn: "Ondertussen zie je wel dat betrokkenheid gevoed moet worden. We startten met de nieuwe classes met afgevaardigden die er al waren vanuit de oude classes. Nu er nieuwe benoemingen moeten komen, merk je dat zo'n klassicale vergadering verder weg staat. Welke gemeente stelt kandidaten voor. Je moet dan wel weten waarom het ertoe doet. Ik vind het best een uitdaging om dat onder de aandacht te krijgen in de plaatselijke kerkenraden. Het gekke is: als ze eenmaal een keer ervaring met je hebben opgedaan, of met de classis in levende lijve, of ook met 'Utrecht', is meestal het ijs wel gebroken en weten ze je daarna makkelijker te vinden. Ik ben wel benieuwd wat dat op termijn ook aan werk zal gaan opleveren voor ons als classispredikanten."

Van Beelen: "Soms merk je dat de oude classes nu een beetje geromantiseerd worden, ook daar waar ze niet goed functioneerden. Nu komen we overal op bezoek, en we proberen in onze eerste ronde met name positief in te steken: wat zijn de din-

gen die vreugde geven. Dan komen ook best de zorgen aan bod, maar we proberen er niet mee te beginnen. Als je ergens op bezoek bent, kan het gesprek heel inspirerend zijn, maar dan is de tijd kort. Toch wordt er iets van verbinding gemaakt. Soms heb ik dan wel het gevoel: hier zou ik nog wel eens over willen doorpraten. We doen ons best en mijn indruk is dat we ook wel goed bezig zijn en dat waar we komen ons werk wordt gewaardeerd." "Dat kan ik alleen maar bevestigen," zo voegt ds. Van Rijn toe.

Een 'woord voor de kerkrentmeester'

Tenslotte vraag ik nog naar 'een woord voor de kerkrentmeester'. Van Beelen: "Het kerkbeheer is in de

veranderende kerk van groot belang. Laat de VKB landelijk en in de classes goed in contact blijven met de classispredikanten."

Ds. Van Rijn: "De kwestie van kerkgebouwen blijft nog wel een tijdje spelen. Onlangs was ik betrokken bij een stuk bezinning in Waddinxveen op dat punt. Wat is het dan belangrijk kerkrentmeesters met visie te hebben. Je ziet ook in de dorpskerkbeveging een herwaardering van het kerkgebouw als belangrijk ankerpunt voor gemeenschapsbeleving. Belangrijk om daar aandacht voor te hebben." Ik dank beide predikanten voor het open en uitgebreide gesprek dat we hadden en wens hen alle goeds bij hun bijzondere taak binnen de kerk.

Wie is ds. Jaap van Beelen (1957)?

Ds. van Beelen studeerde wiskunde en theologie aan de Universiteit van Leiden, en is in 1996 gepromoveerd. Hij is in 1992 bevestigd als predikant in de Hervormde gemeente te Randwijk. In 2000 is hij scriba PKV geworden en vervolgens regionaal adviseur classicale vergaderingen in Gelderland en vanaf 2015 ook in Overijssel.

Wie is ds. Julia van Rijn (1958)?

Ds. Van Rijn studeerde theologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Zij werd in 1987 in het ambt bevestigd en verbonden aan de Geref. Kerk van Abcoude. Daarna was zij predikant in Rijswijk (Z-H) en Amsterdam. De laatste jaren was zij naast wijkpredikant van de Muiderkerk ook scriba van de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Kerk Amsterdam.

Werkzaam Vermogen

Tekst & Beeld Jos Aarnoudse

Het is bekend dat er verspreid over de kerk geldelijke vermogens zijn, zowel kerkrentmeesterlijk als diaconaal. De hoogtes ervan zijn per gemeente heel verschillend. Het is tijd om over de functie en de aanwending van die vermogens na te denken. Daar zijn verschillende redenen voor. Het ziet ernaar uit dat we in Europa een langjarige periode meemaken waarin risicoarm rendement op vermogen nauwelijks te behalen valt. Daarnaast hebben we vaak gedacht: gespaard geld hebben we misschien in de toekomst nodig als het allemaal wat minder gaat. Wanneer is zo'n periode aangebroken, kun je je afvragen of dat nog wel zo is, als je ziet dat de kerk in Nederland krimpende is, maar tegelijk er zich allerlei kansen voordoen om op een nieuwe manier met het Evangelie present te zijn in ons land. Het derde element is, dat de kerk als reeds lang bestaande organisatie als ANBI-instelling een dispensatie heeft ten aanzien van het aanhouden van vermogens en balanstransparantie vergeleken met andere ANBI's. Daar zijn goede redenen voor, maar tegelijk is het ook logisch om fiscale aftrekbaarheid voor goede doelen te koppelen aan de verwachting dat het dan ook voor de goede doelen wordt uitgegeven en niet boven de eisen van continuïteit wordt opgepot. Tenslotte, niet de minste reden: in het Evangelie staat niet voor niets de gelijkenis van de talenten. Jezus vertelt die om zijn gemeente aan te sporen werkzaam te zijn met de middelen die haar worden toevertrouwd. De knecht die zijn talent in de grond bewaart en er niks meer doet, in termen van het Koninkrijk van God, ontvangt geen lof. Sterker nog: het talent wordt van hem afgenomen en aan een ander gegeven die wel werkzaamheid laat zien.

Als wij erover gaan nadenken, ontwaren we drie lagen. De eerste laag is dat we wel precies moeten definiëren waar we het over hebben. Als alle meerjarenonderhoudsplan-

nen goed zijn verwerkt en een reële continuïteitsreserve is gedefinieerd, wat is er dan nog over? Omgekeerd: in tal van gemeenten zitten verborgen reserves opgesloten in de balans. Op welke manier gaan we daarmee om in dit verband?

De tweede laag is die van de bestedingspolicy. Lang was het (ook RCBB) adagium: 'liggende gelden' mogen niet aangewend worden voor operationeel gemeentewerk. Met mondjesmaat rendementen, maar zeker geen intieren. Je kunt daar vragen bij stellen. Welke criteria zouden daarbij opnieuw van belang kunnen zijn? Inzet voor de vitalisering van de eigen gemeente, inzet voor projecten elders in het land, *twinning* met een zustergemeente of een migrantenkerk: zouden zulke zaken niet in beeld moeten komen?

Een derde laag is die van de zeggenschap en oorspronkelijke bestemmingen of (vermeende) oormerking. Wie landelijk een herverdelings- of vereveningsbeleid zou willen opleggen, kan op grote weerstand rekenen. Veel nieuwe kerkelijke initiatieven zijn hybride opgezet. Strikte scheiding tussen missionair, pastoraal of diaconaal werk is nauwelijks vol te houden. Daarnaast: zijn de gelden die ooit zijn geschonken vooral bestemd voor lokale inzet, of vooral voor kerkelijke inzet? Hoe dan ook: de bevoegde beheerders zijn lokaal en dienen gerespecteerd te worden. Langs de weg van dialoog, verleiding, overtuiging en overreding kan er wenselijke beweging komen, niet via afromen, opleggen en centraal besluiten. Wat nog beter is: als kerkenraden en colleges van kerkrentmeesters en colleges van diakenen zelf gaan nadenken over de aard, de bestemming, de mogelijke inzet en de toekomst van de onder hun beheer aanwezige vrij besteedbare vermogens.

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren?
Laat het ons weten via: info@kerkrentmeester.nl

De stelling:

Een vermogende plaatselijke gemeente dient een plan te maken hoe zij werkzaam kan zijn in het Koninkrijk van God met de haar ter beschikking staande financiële middelen.

Reactie stelling van de (vorige) maand

Graag delen wij een reactie op de stelling van de vorige maand.

De stelling luidde: *Elk college van kerkrentmeesters zou zichzelf de luxe moeten permitteren om eens in de vier jaar te praten met een delegatie van genabuurde kerkrentmeesters als vorm van kerkrentmeesterlijke visitatie.*

Daarop kregen we de volgende reactie van een oudpenningmeester uit het oosten van het land.

Kerkrentmeesterlijke visitatie zou heel goed kunnen zijn. Hier in de regio hebben wij sinds 4 jaar een regionaal kerkrentmeesters overleg. Dit is vooralnog

vrijwillig en vrijblijvend, maar het bestaat al 4 jaar omdat het inspirerend werkt en energie geeft.

Daarbij wisselen wij kennis en ervaring uit, waarbij wij zelf ideeën vanuit dit overleg succesvol hebben toegepast.

Een periodieke visitatie mag van mij zeker worden toegevoegd om het vrijblijvende van de functie van kerkrentmeester weg te nemen. Primair mag er op dit punt een verplichting worden neergelegd bij de voorzitters van de CvK's.

In het juli/ augustus nummer van Kerkbeheer is per abuis de verkeerde advertentie van MonumentPlus geplaatst. Hierbij de correcte versie.

MonumentPlus

Advies • Voorbereiding Restauratiewerk

- Deskundig in het **aanvragen van subsidie voor onderhoud, restauratie of herbesteding** van uw (monumentale) kerkelijke gebouw(en).

Het toegekende subsidiebedrag kan wel oplopen tot 60% van de onderhouds-/restauratiekosten. Tot op heden zijn alle door ons aangevraagde subsidies gehonoreerd.

- Advies bij **bouwkundige problemen** als scheuren, lekkage, verzakking etc.

Neem contact op voor een vrijblijvend gesprek of kijk voor meer informatie en referenties op **www.monumentplus.nl**

Jan Baas | Nieuw-Lekkerland | 06 25 04 95 54 | info@monumentplus.nl

Het heilige gebeurt... en zelfs hout en steen doen mee

Tekst Willem Jan de Hek **Beeld** Unsplash & Willem Jan de Hek

Leegstand, sloop en verval. Het lijkt aan de orde van de dag als het om kerkgebouwen gaat. Nu steeds minder mensen op zondag naar de kerk gaan, zijn kerken bijna een soort monumentale blokken aan ons been geworden. Of toch niet? Want er zijn ook verhalen te vertellen over herbestemming, revitalisatie en herpositionering. God werkt als Schepper, Zoon én Geest in deze wereld. En hout en steen doen daarin helemaal mee.

Afgelopen zomer rekende het Dagblad Trouw voor dat inmiddels één op de vijf kerken in Nederland een nieuwe functie heeft gekregen. In een serie artikelen liet de krant vervolgens zien wat dat allemaal kan betekenen: een kerk kan zomaar een sportschool, appartementencomplex, bibliotheek of meubelhal worden. En het einde van deze herontwikkelingswoede lijkt nog lang niet in zicht, want de komende jaren zullen nog vele honderden kerkgebouwen op de markt komen. De vraag wordt dan ook steeds urgenter of er geen duidelijker regels voor herbestemming van de vaak monumentale godshuizen zouden moeten komen. En wat te denken van het opstellen van een zogenaamde 'kerkvisie' voor alle kerkgebouwen binnen een bepaalde burgerlijke gemeente, een visie die ontwikkeld wordt in samenwerking met de overheid en andere belanghebbenden. Kerken zijn immers veel méér dan hout en steen. Maar als we dat echt vinden, dan moet zo'n kerkvisie natuurlijk ook over méér gaan dan over hout en steen, over functionaliteit en programmering alleen. Welke theologische overwegingen zouden eigenlijk aan zo'n kerkvisie ten grondslag moeten liggen? Op dat vlak is volgens mij nog wel wat werk aan de winkel.

Het is een onderwerp dat mij als architect en theoloog na aan het hart ligt. De afgelopen tijd deed ik uitvoerig onderzoek naar de beleving van sacraliteit in het publieke domein. Ik ging letterlijk op zoek naar het heilige op straat. Gewoon in Amsterdam, het Mokum (een Joods woord voor plaats) van de 21ste eeuw. Samen

met historici, kunstenaars, predikanten en geboren Amsterdammers wandelde ik een vaste route door de stad, en maakten we foto's van die plekken die door de wandelaars als sacraal werden ervaren. Plaatsen waar men iets dacht te herkennen van het koninkrijk van God. Het werd al snel duidelijk, dat heilige plaatsen evengoed buiten de kerkmuren te vinden zijn als erbinnen. En het hielp om begrippen als sacraliteit en heiligheid beter te definiëren. Zo ontstond de aanzet van een 'theologie van de plaats' voor de actuele context waarin wij leven, werken, herbestemmen en revitaliseren. In dit artikel geef ik de lezer drie conclusies uit mijn onderzoek mee, als handvaten voor een theologisch gesprek over het kerkgebouw.

1. Theologie gaat inderdaad óók over hout en steen

Lange tijd lag in het westerse denken de nadruk op het immateriële. Het materiële, de fysieke ruimte en de concrete plaats, kreeg veel minder aandacht. Volgens sommigen gaat deze scheefgroei terug op eeuwenlange christelijke filosofie, beginnend bij kerkvader Augustinus, die in zijn boek *De Civitate Dei* een onderscheid aanbrengt tussen de geestelijke en de aardse stad. En hoewel een te letterlijke interpretatie van dit onderscheid veel te eenzijdig is, zijn het geestelijke en het aardse in de theologie inderdaad vaak los van elkaar gedacht. Binnen de westerse theologie hebben concepten als ruimte en plaats lange tijd slechts minimale aandacht gekregen. Pas in het kielzog van de contextuele theologie en toenemende aandacht voor

het lichamelijke en het tastbare in de tweede helft van de vorige eeuw, is hier verandering in gekomen. Zo konden er in de afgelopen decennia diverse boeken over 'theologie en plaats' verschijnen, vooralsnog vooral in het Engelse taalveld.

Dat is niet alleen goed nieuws voor theologen, maar óók voor stedenbouwkundigen en architecten. Want waar in de theologie het aardse soms vrijwel afwezig lijkt te zijn, is voor veel ontwerpers het geestelijke juist een ver-van-mijn-bed-show. De westerse stedenbouw wordt nog steeds gedomineerd door een rationele, functionele en grootschalige ontwerpbenadering, zoals die tijdens het modernisme tot volle wasdom kwam. Onder invloed van de globalisatie ontstond een homogene bouwstijl, die beschreven kan worden als supermodern. En nog steeds is bij hedendaagse architectenbureaus een reflex te zien om de wereld functioneel te ordenen, met doelmatige en rationele megastructuren. Maar hoe verhouden deze bouwwerken zich eigenlijk tot de authentieke persoonlijke ervaring? Welke ruimte is er nog voor het ontstaan van plaatsen die een ontmoeting met de ander te weeg kunnen brengen? Deze vraag stond centraal bij een tegenbeweging in de stedenbouw die teruggaat op de jaren '60 van de vorige eeuw. De stroming van het Nieuwe Urbanisme houdt een pleidooi voor kleinschaligheid en de menselijke maat. Maar het moet gezegd: sacrale ruimten en het idee van heiligheid blijven daarbij buiten beeld, omdat men een strikt seculier perspectief wil bieden. Precies op dit punt kan de theologie

een bijdrage leveren aan het stedenbouwkundig discours, door een nieuw perspectief toe te voegen op sacraliteit als een 'gebeuren'.

Want dát is volgens mij een belangrijk inzicht voor onze tijd: het heilige gebeurt. Het gebeurt binnenin kerkgebouwen, maar evengoed daarbuiten. Uit de analyse van mijn onderzoeksdata bleek dat sacraliteit een ervaring is, die mensen beleven wanneer zij het gevoel hebben dat diep menselijke verlangens op een bepaalde plek worden vervuld. Daardoor gaan zij een bijzondere betekenis en waarde aan die plek toekennen. Je zou kunnen zeggen dat dit een dynamisch proces is. Het is inderdaad een 'gebeuren'. Maar het heilige gebeurt alleen onder de juiste omstandigheden, op het juiste moment in de tijd en met de juiste attitude van de bezoekers van een plek. Een spannende theologische vraag is dan ook of je dit 'gebeuren' herkennen of aanwijzen kunt. Waar moet je dan op letten? In mijn onderzoek hanteer ik hiervoor begrippen als rechtvaardigheid en het goede leven. Sacrale plaatsen zullen altijd iets profetisch hebben. Ze zijn als zaden in een akker, die op geheel eigen wijze een bijdrage leveren aan de mogelijkheid en bloei van een rechtvaardige stad en aan de ontwikkeling van het goede leven. Deze bijbelse metafoer van zaden op een akker werd in de loop van de kerkgeschiedenis steeds weer op andere manieren toegepast. Sacrale plaatsen kwamen nooit helemaal af, maar hebben in hun 'onafheid' juist de potentie om een bijdrage te leveren aan de stad als geheel. Inderdaad, die stad die als een organisme is. Dynamisch en voortdurend in beweging. En onze kerkgebouwen bewegen daarin mee. Zelfs wanneer ze niet langer als traditioneel kerkgebouw kunnen dienen. Het stelt voor de uitdaging om na te denken over de profetische functie die ze vanaf nu wellicht op een andere manier kunnen vervullen. Als nieuwe ontmoetingsplek in de stad, of als opvangplaats voor vluchtelingen.

2. Plaatsen zijn nooit af, wat ruimte geeft om in te spelen op de spirituele vragen van onze tijd

Steden zijn als organismen: ze zijn voortdurend in beweging. De plek-

ken waar we wonen, werken en recreëren veranderen voortdurend. Dat geldt ook voor sacrale plaatsen, zoals die vanouds hun plek in de stedelijke ruimte innamen en hun religieuze functie vervulden. We kennen ze als kerkgebouwen in allerlei vormen en maten: van de Gotische kathedraal in de binnenstad tot het multifunctionele theater annex kerkgebouw in de Vinex. Het zijn sacrale plekken... maar wat als ze leeg komen te staan? Is de sacraliteit van zo'n gebouw dan ineens verdwenen? En een vraag die daarmee samenhangt: zijn er óók heilige plaatsen denkbaar buiten de muren van de kerk? Welke rol speelt het sacrale in onze cultuur eigenlijk nog? Deze vragen raken aan de basisgedachte dat alle plaatsen in onze wereld dynamisch zijn. Zoals ze gisteren waren, zijn de morgen niet. Ze zijn - net als de stad zelf - voortdurend aan verandering onderhevig. En dat lijkt in onze cultuur nog wel sterker het geval dan voorheen. Onze samenleving kenmerkt zich immers door dynamiek en vloeibaarheid. Het heilige en het profane, ze lopen dwars door elkaar heen. Je kunt het sacrale niet beetpakken, in een doosje stoppen of er een gebouw omheen ontwerpen. Hoe dat komt?

In de eerste plaats heeft dit te maken met de secularisatie. In de post-seculiere samenleving wordt het sacrale verbonden met persoonlijk geloof en niet met institutionele religie. Dit heeft een verbreding van het sacrale domein tot gevolg. Vanouds wordt bij sacrale plaatsen gedacht aan de afgebakende architecturale ruimte van het kerkgebouw, de tempel, de moskee of de synagoge. Nu georganiseerde religie in omvang afneemt, verschuift de focus van het religieuze naar het culturele, het recreatieve en het gedenkende. Er ontstaat een nieuw sacraal domein, voorbij het kerkgebouw. Tegelijkertijd is een ontwikkeling te zien waarbij traditionele sacrale plekken een heel nieuwe betekenis krijgen. Bijvoorbeeld vanwege die veranderde beleving van sacraliteit, of dankzij functionele herontwikkeling van het gebouw of een complete herpositionering van de programmering. Een tweede belangrijke invloed op onze cultuur is de postmoderniteit. Plaatsen worden door de gebruikers geïnterpreteerd vanuit persoonlijke ervaringen met

die plek. Inderdaad: ruimte blijkt veel méér dan louter materialiteit. Het gaat bij de beleving van een ruimte om de verhalen die aan een plek verbonden zijn. En tegelijkertijd om het verhaal dat de plek zelf vertelt. Tenslotte kenmerkt de postmoderne samenleving zich door netwerken die onderling verbonden zijn en die ervoor zorgen dat de samenleving als vloeibaar gekarakteriseerd kan worden. Ruimte is nooit zwart-wit, maar veeleer multipolair, gelaagd en vloeibaar.

Plaatsen zijn dus dynamisch. En sacrale plekken ook. Wie verantwoordelijkheid draagt voor de toekomst van een stukje religieus erfgoed, weet dat als geen ander. Soms is het gewoon niet langer mogelijk om een kerkelijke vierplek in stand te houden, en moet er gezocht worden naar een nieuw leven voor het gebouw. Het kan dan helpen om te bedenken dat dit helemaal past bij de dynamiek van onze tijd. Het sluiten van kerkgebouwen betekent niet persé dat alle heiligheid uit onze samenleving verdwijnt. Veeleer daagt deze trend ons uit om op zoek te gaan naar sacraliteit buiten de muren van de kerk, en naar manieren om dit nieuwe sacrale domein bij de overwegingen met betrekking tot kerksluitingen te betrekken. Daarvoor is het belangrijk om de sacrale ruimte opnieuw te definiëren. In de moderniteit leek die ruimte nog bepaald te kunnen worden door één specifieke religieuze traditie en was ze veelal afgesloten, introvert en gericht op één focuspunt. Vandaag zijn haar begrenzingen minder vastomlijnd, poreus, onaf... en nodigt zij uit tot interactie.

3. Sacrale plaatsen staan in dienst van de missie van God

Tegelijkertijd is de opmerking "het doet er niet toe wáár we kerk-zijn" te kort door de bocht. Het doet er namelijk wel degelijk toe. Door de kerkgeschiedenis heen is dat ook wel duidelijk geworden, als je bedenkt met hoeveel eerbied er steeds naar kerkgebouwen gekeken is. Inderdaad: daar gebeurt iets. Maar wát dan precies? Dat brengt ons terug bij die vraag uit het begin: Wat belijden we eigenlijk als we zeggen dat God óók met hout en steen werkt? Over het antwoord op die vraag wordt binnen diverse kerkelijke tradities

In mijn onderzoek maak ik een onderscheid tussen sacrale en heilige plekken. Die eerste categorie betreft alle plaatsen die door ons als sacraal ervaren kunnen worden. Het startpunt is dan de menselijke ervaring, ónze verhalen met God, met elkaar en met een fysieke plek. De tweede categorie is echter van een andere orde. Of een sacrale plek ook daadwerkelijk een heilige plek wordt, dat is uiteindelijk niet aan ons. Dat is het werk van Schepper, Zoon en Geest. Je zou hierbij heel goed aan het concept van de *Missio Dei* kunnen denken: het werk van de drie-ene God in de wereld. Sacrale plaatsen vervullen in die missie van God een belangrijke rol, welke vorm zij ook aannemen. Gods werk in de wereld is vol dynamiek. Kijkend naar het heilige vanuit het perspectief van een dynamisch God, krijgen we bovendien de ruimte om niet alleen na te denken over de fysieke vorm van het kerkgebouw, maar óók over de eventuele rol ervan. Wat gebeurt er precies op de plekken waar deze God werkt? En hoe kan zo'n gebouw – wellicht in een iets getransformeerde vorm – tóch een zaadje in de akker zijn? Het zou zomaar kunnen dat de Geest nieuwe wegen wijst waarop een gebouw vanuit een heel andere rol toch kan functioneren in de missie van God. Denk maar aan de metafoor van de opstanding: nieuw leven dat ontstaat uit een schijnbaar doodlopende weg. Dat maakt het nadenken over herbestemming, revitalisatie en herpositionering tot een voluit geestelijk proces. Steen en hout doen er immers toe in het koninkrijk en de missie van God. Aan ons de uitdaging om aan deze theologische grondovertuiging in onze eigen tijd en op onze eigen plaats een praktische uitwerking te geven.

Willem Jan de Hek is theoloog en zelfstandig architect. Hij deed onderzoek naar 'sacrale plaatsen in het publieke domein' aan de Protestantse Theologische Universiteit te Amsterdam.

verschillend gedacht. Maar je zou grofweg drie perspectieven kunnen onderscheiden. Binnen de Protestantse Kerk in Nederland zijn ze alle drie te herkennen.

Het eerste perspectief vertrekt bij de incarnatie. Gods koos ervoor om met de wereld te interacteren in ónze werkelijkheid: op specifieke tijden en plaatsen. Heilige plaatsen zijn de plekken waar deze interactie merkbaar is en de viering van het avondmaal zou je er een centraal element van kunnen noemen. Een tweede perspectief steekt net anders in, en vertrekt bij de (her)schepping. Mensen zijn geschapen om in een reine relatie met God én met elkaar te leven. Het menselijk leven is heilig, en

de kern van de verlore menselijke existentie is het in-relatie-zijn met God en met elkaar. Sacrale plaatsen zijn vanuit dit perspectief die plekken waar dit gebeuren zichtbaar wordt: waar mensen met God en met elkaar in verbinding worden gebracht. En dan is er nog een derde perspectief, dat vertrekt bij de Geest. De basisgedachte van dat perspectief is dat iedere plek een sacrale plek kan worden, mits die plek door een gelovige gerelateerd kan worden aan een voorafgaande persoonlijke spirituele ervaring. Deze ervaring wordt veelal gekoppeld aan woord en sacrament, maar de Geest werkt breder. De spannende vraag bij dit perspectief is: waar werkt de Geest eigenlijk allemaal en wat zien we ervan?

Actie Kerkbalans 2020: Ga ervoor!

Veel kerkrentmeesters hebben de organisatie van Actie Kerkbalans 2020 opgepakt. De webshop van www.kerkbalans.nl is weer geopend, en de organisatoren van Kerkbalans in de plaatselijke gemeenten zijn weer per e-mail of per mailing geïnformeerd over de materialen die daar bestelbaar zijn. Die "standaardmaterialen" zijn door deskundige communicatiemensen gecreëerd, maar nóg beter is het om uw eigen, voor de plaatselijke gemeente veel herkenbaardere, folders, brieven, posters etc. te maken. Ook daarvoor kunt u op de website van Kerkbalans terecht, kijk maar op <https://kerkbalans.nl/webshop/zelf-je-folder-maken>. En u kunt nog meer doen, namelijk door het organiseren van een spraakmakend startevenement Kerkbalans 2020 in uw gemeente.

De voorzitter van de Raad voor de Plaatselijke Geldverving, prominente communicatiedeskundige Jan Schinkelshoek, reikte tijdens het VKB congres van 11 mei jl. ideeën aan voor een succesvolle Actie Kerkbalans. Bijna één derde van de gemeenten, óók in deze tijden van leden krimp, ziet kans de inkomsten van Kerkbalans te vergroten. Hoe doen ze dat? "Vooral: dat je er iets voor moet doen. Stil zitten werkt niet, inzet en aandacht werkt goed. Het gaat niet (meer) vanzelf. Je moet een concreet doel formuleren, een heldere 'geefvraag': opknappbeurt van het kerkgebouw, extra pastorale inzet, uitbreiding van het aantal predikantenplekken. En je maakt goede, aansprekende brieven in combinatie met gerichte benadering van doelgroepen. Jongeren benader je anders dan ouderen. Van welgestelden mag je iets meer verwachten dan van mensen die het niet breed hebben". De landelijke organisatie van Kerkbalans helpt de plaatselijke gemeente om dit voor elkaar te krijgen. Met de website, waar niet alleen materialen kunnen worden besteld maar ook veel beeld- en tekstmateriaal te vinden is om je eigen communicatie aan de leden vorm te geven. En door het organiseren van een landelijke "aftrap" van de Actie Kerkbalans, die een kader en koepel vormt voor de acties van iedere individuele gemeente: we doen dit niet alleen maar met zijn allen!

Vorig jaar werden tijdens de persconferentie bij het van start gaan van de Actie Kerkbalans de resultaten van de peiling "waarde van de kerk" gepresenteerd, een onderzoek primair gericht op de organisatoren van de Actie Kerkbalans. Voor de actie 2020 wordt een vergelijkbaar onderzoek gericht op alle leden van de kerk opgezet. De organisatoren van Kerkbalans worden verzocht om de vragenlijst aan alle hen bekende mailadressen van leden te verzenden, om zoveel mogelijk mensen de gelegenheid te bieden aan te geven waarom de kerk voor hen van belang is. Waarom dóen gemeenten ertoe? Wat zijn de 'parels' van uw gemeente? En hoe belangrijk is dat voor uw leden? De resultaten van het onderzoek worden gepresenteerd op de persconferentie van Kerkbalans 2020, op 17 januari aanstaande.

Inrichten van Kerken

Bij restauratie, renovatie
en nieuwbouw

PIM VAN DIJK DESIGNS

www.pimvandijkdesigns.nl
Nicolauskerk Wolphaartsdijk
tel: 0575-528803

WIE:

Nina Hoogerbrugge is ouderling-kerkrentmeester in de Hervormde Gemeente te Berkel en Rodenrijs. Sinds 2005 is ze directeur en eigenaar van Aannemersbedrijf P. Hoogerbrugge B.V. dat in 1985 is opgericht door haar ouders. "Uiteraard vraagt het bedrijf een groot gedeelte van mijn tijd. Daarnaast is er natuurlijk het kerkenwerk. Verder sport ik graag, meestal op de racefiets. De combinatie van sporten en een goed doel heeft mij gepakt. Inmiddels heb ik samen met een fietsmaatje de Giro di Kika, Alpe d'HuZes en Tour for Life gefietst."

TAKEN:

"Begin vorig jaar ben ik lid geworden van het college van kerkrentmeesters. Hiervoor ben ik gevraagd door de af-tredend voorzitter. Momenteel houd ik mij vooral bezig met het vastgoed dat de kerk in bezit heeft. Dat is automatisch gegaan, gezien mijn achtergrond in de bouw. Dit bestaat uit een monumentaal kerkgebouw, een verenigingsgebouw en twee pastorieën. Met de pastorieën houd ik mij maar zijdelings bezig, want deze heeft een andere kerkrentmeester in beheer."

GEMEENTE:

"De Hervormde Gemeente te Berkel en Rodenrijs is een levendige gemeente, waar alle leeftijden in vertegenwoordigd zijn en met vele enthousiaste vrijwilligers. We zijn gezegend met twee hele goede dominees, die beiden voor volle zalen zorgen. Tijdens de dienst op zondagmorgen zit de kerk altijd vol en ook de kinderkerk wordt goed bezocht. Een aantal jaar geleden heb ik deel uitgemaakt van de beroepingscommissie en toen heb ik wel gemerkt dat dat ook heel anders kan zijn. De gemeente Berkel en Rodenrijs is een groeiende gemeente, want er worden steeds huizen bijgebouwd. Dus gelukkig blijft het ledenaantal binnen onze kerkelijke gemeente redelijk op peil. Echter, wij beseffen ook wel dat we de komende jaren te maken kunnen krijgen met een teruglopend ledenaantal en vergrijzing."

UITDAGINGEN:

"Op dit moment bestaat het college uit zeven personen en een notulist. De notulist en vijf kerkrentmeesters hebben aangegeven te willen stoppen. Het wordt een serieuze uitdaging om daar vervangers voor te vinden. Daarnaast zullen we de kerk toekomstbestendig moeten maken. Dat geldt ook voor het vastgoed. Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp waar we over nadenken, maar ook de financiële positie is een aandachtspunt."

POSITIEVE ENERGIE

"Dankbaar ben ik voor de fijne dominees die we in de gemeente hebben en de leuke club vrijwilligers die er is. Zowel binnen het college van kerkrentmeesters als binnen de kerkenraad zitten stuk voor stuk mensen die het beste met de gemeente voor hebben en de schouders eronder willen zetten. Dat geeft positieve energie."

VELE HANDEN MAKEN LICHT WERK

"Denk niet te lang na als je gevraagd wordt een taak binnen de gemeente te vervullen. Als we allemaal iets doen, worden de taken overzichtelijk en is het prima te doen. Vele handen maken licht werk. Daarnaast is het leuk en leerzaam om te doen. Een collega zei vaak: 'Mensen die het druk hebben, kunnen er altijd wat bij hebben!' En zo is het vaak wel. Kortom, gewoon doen!"

■ De vervangingsverzekering voor predikanten

Ook predikanten zijn weleens ziek. Hierdoor worden alle leden van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer zo nu en dan geconfronteerd met het maken van extra kosten voor bijvoorbeeld het inschakelen van een vervangende predikant.

Speciaal voor dit financiële risico biedt Mercer Marsh Benefits in samenwerking met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer de vervangingsverzekering.

Voor werknemers in loondienst bij uw gemeente loopt u als werkgever het risico dat één van uw medewerkers ziek wordt. U bent dan verplicht om het loon gedurende 2 jaar (gemaximeerd) door te betalen aan uw zieke werknemer. Voor deze loondoorbetalingsplicht kan een ziekteverzuim verzekering worden afgesloten.

Omdat het niet mogelijk is om ook de predikant(en) van uw gemeente hierop mee te verzekeren, heeft Mercer Marsh Benefits in nauwe samenwerking met de VKB de vervangingsverzekering voor predikanten ontwikkeld. Ook in geval van ziekte van een predikant wordt de gemeente veelal geconfronteerd met extra kosten om in de (tijdelijke) vervanging van een predikant te voorzien. De vervangingsverzekering van predikanten is specifiek afgestemd op de situatie van een predikant. In geval dat de gemeentepredikant wegens ziekte zijn/haar werkzaamheden niet kan verrichten keert deze verzekering een geldbedrag uit aan de kerkelijke gemeente. De uitkering die wordt verstrekt, is bedoeld om de kosten die voor de vervanging van de betreffende predikant moeten worden gemaakt te kunnen betalen. U kunt bij de vervangingsverzekering van predikanten kiezen of u alleen het eerste jaar of het eerste en het tweede jaar van arbeidsongeschiktheid wilt verzekeren.

De belangrijkste kenmerken van deze verzekering zijn:

- ✓ Keuze tussen 3 verschillende verzekerde bedragen
- ✓ Keuze om uitsluitend het eerste ziektejaar te verzekeren Of zowel het eerste als tweede ziektejaar
- ✓ Een eigen risicotermijn van 30 dagen per ziekmelding.
- ✓ Zeer scherpe jaarpremies

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar de speciale website: www.vkb-verzekeringen.nl. Hierop treft u alle informatie aan en kunt u zich eenvoudig aanmelden voor deze verzekering waarvan inmiddels veel gemeenten al gebruik maken! U kunt ook contact opnemen met:

Joyce den Hollander-Ossewaarde
 Adviseur Zorg- en Inkomensverzekeringen
 010-4060817
info.vkb@mmc.com

■ Eerste ambulant predikant aan de slag

De eerste vier ambulant predikanten zijn begonnen. Ds. Els Visser had de primeur: ze begon op 19 augustus als ambulant predikant in de protestantse gemeente Spijkenisse.

Het blijkt dat de gemeenten die op zoek zijn naar een tijdelijk predikant de dienstenorganisatie goed weten te vinden. Op 1 september, de officiële ingangsdatum, is er contact met zestien gemeenten over een ambulant predikant en zijn er zes overeenkomsten getekend.

De belangstelling en het enthousiasme van predikanten is groot; de medewerkers van de mobiliteitspool van de dienstenorganisatie voerden vele gesprekken. Er is nu een lijst met bijna 60 predikanten die ingezet willen worden als ambulant predikant. Zij nemen een schat aan ervaring mee waar gemeenten echt mee geholpen zullen zijn.

Ook iets voor uw gemeente?

Heeft uw gemeente een periode waarin de predikant afwezig is? Bijvoorbeeld door ziekte of zwangerschapsverlof? Of zoekt u een predikant voor het reguliere werk in de vacaturetijd? Dan is een ambulant predikant de oplossing voor uw gemeente.

U kunt contact opnemen met de dienstenorganisatie voor meer informatie.

Bron: protestantsekerk.nl

**Protestantse
Kerk**

Het beroepen van een predikant

Tekst Wilnanda Hukom **Beeld** Protestantse Kerk in Nederland

Met enige regelmaat wordt de VKB de vraag gesteld wat de criteria zijn voor het beroepen van een predikant. Vaak verwacht men dan een antwoord waarin bijvoorbeeld een absoluut aantal belijdende gemeenteleden wordt genoemd of een minimum bedrag aan inkomsten uit levend geld. We leven natuurlijk in een samenleving waar zulke absolute normen de regel zijn. Bij het theorie-examen voor het rijbewijs mogen er maximaal vijf vragen fout beantwoorden, beantwoord je er 6 onjuist, dan ben je gezakt. Bij het aanvragen van een hypotheek wordt er op basis van het inkomen berekend of en hoeveel iemand mag lenen, is het inkomen niet toereikend dan gaat de koop van de woning niet door. En in de kinderopvang zijn er strenge regels voor het aantal pedagogisch medewerkers op een groep. Zo mag bijvoorbeeld één leidster voor maximaal drie baby's zorgdragen.

Harde grenzen, het is vaak maar goed dat ze er zijn. Anders belanden we al snel in een grijs gebied en ligt ongelijke behandeling op de loer. Zou dat dan op die manier ook niet gelden in de kerkelijke samenleving? Voor het beroepen van een predikant zijn zulke absolute normen er in elk geval niet, al zouden we ze misschien wel verwachten.

Het is natuurlijk niet zo dat er geen regels of normen zijn. Deze liggen alleen niet zo zwart-wit dat er absolute aantallen genoemd kunnen worden. Een gemeente die een predikant wil beroepen dient een solvabiliteitsverklaring aan te vragen bij het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB). Het CCBB verklaart hierin of en in welke mate een gemeente in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen tegenover de te beroepen predikant. Daarnaast moet een gemeente ook toestemming vragen aan het breed moderamen van de classicale vergadering. Het breed moderamen toetst of de kerkenraad de predikant 'in werktijd van voldoende omvang' kan beroepen (Ord. 3.3.1). Het begrip 'voldoende omvang' wordt in de kerkorde niet nader gespecificeerd en er zal dus door het breed moderamen voor elke gemeente afzonderlijk worden getoetst welke omvang voldoende is. Hierbij geldt wel een minimum van een derde van de volledige werktijd.

Het gaat hier dus om maatwerk. Want de ene gemeente is de andere niet. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat een gemeente met meer dan 1000 leden slechts met moeite 0,5 fte predikant kan betalen. Aan de andere kant zullen er misschien ook gemeenten zijn met slechts 350 leden die een fulltime predikant kunnen betalen en dat ook willen.

De kerkorde beschrijft dat er nog een ander aspect is dat het breed moderamen onderzoekt, namelijk of een gemeente voldoende gezocht heeft naar samenwerking met andere gemeenten. Dit is een interessant punt, want zo kunnen gemeenten die op zichzelf geen predikant in werktijd van voldoende omvang kunnen beroepen, in samenwerking met andere gemeenten wel tot een voldoende omvang komen. Dat schept mogelijkheden voor kleine gemeenten, die er in de toekomst meer en meer zullen zijn. En op die manier ontstaan er voor predikanten aantrekkelijker formatieplaatsen van groter omvang. Een win-winsituatie.

Geen harde absolute grenzen dus, maar maatwerk waarin voor elke gemeente afzonderlijk wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn. Is dat ook eigenlijk niet veel wenselijker?

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

HANDLEIDING

voor kerkrentmeesters

Binnenkort verkrijgbaar

Werken voor meerdere kerken

- Jelle van der Bij

Tekst Nico de Jong **Beeld** Jelle van der Bij

De heer Jelle van der Bij (71) is werkzaam voor meerdere kerkelijke gemeenten. Hij is al ruim 50 jaar als vrijwilliger werkzaam voor de Hervormde gemeente te Wânswert-Jislum (tegenwoordig de Protestantse gemeente). Dat is een kleine gemeente (ca. 60 leden in totaal) waarvoor hij de administratie verzorgt en nog wat andere zaken zoals het beheer van de landerijen. Daarnaast is hij werkzaam voor de Hervormde gemeente te Lemmer en de Gereformeerde kerk te Lemmer.

“Voor de Hervormde gemeente te Lemmer werk ik reeds een jaar of veertien. Ik ben ook al zo lang ouderling-kerkrentmeester, de eerste 12 jaar penningmeester, nu boekhouder/administrateur. Sinds drie jaar doe ik ook de administratie van de Gereformeerde kerk te Lemmer waarmee de Hervormde gemeente eind dit jaar hoopt te fuseren. We deden als hervormden al veel samen met de gereformeerden zoals het gezamenlijk vergaderen.” In feite is de heer Van der Bij dus werkzaam voor drie zelfstandige gemeenten. Een redelijk unieke situatie.

Toekomst

Eind dit jaar hoopt de Protestantse gemeente te Wânswert-Jislum te gaan fuseren met de Protestantse gemeente te Burdaard. Eind september zal het kerkgebouw met een bruidsschat worden overgedragen aan de Stichting Âlde Fryske Tsjerken. De reden hiervoor is dat er te weinig kerkleden meer zijn. Daardoor is het ook moeilijk om de ambten en de functies te vervullen. Op het laatst waren er op de zondag gemiddeld nog maar twaalf bezoekers in de kerkdienst. Daarnaast zijn een aantal van de zittende ambtsdragers familie van elkaar. Al met al redenen om te gaan fuseren.

Hoe het begon

“Ik hoor zelf bij de Hervormde gemeente te Lemmer, waar ik al bijna 20 jaar woonachtig ben. Oorspronkelijk kom ik wel uit Wânswert. Omdat de hoofdmeester destijds vertrok en omdat ik mijn Mulodiploma en mijn Middenstandsdiploma inclusief boekhouden had gehaald, vond men dat ik hem maar moest opvolgen. Mijn broer hielp met de grafadministratie, want we hadden ook nog twee kerkhoven in het beheer. Meestal deed ik dit werk tussen de bedrijven door naast mijn normale werk.

Op de vraag of de heer Van der Bij voldoening in het werk vindt, antwoordt hij zonder aarzelen volmondig “ja”. Hij licht dat toe: “In het verleden had ik een drukke baan in mijn transportbedrijf. Het was voor mij een rustpunt naast mijn hectische baan. Als het werk een week bleef liggen was dat nooit erg. Bovendien kon ik op deze wijze contact houden met de mensen uit het dorp waar ik tot mijn twintigste jaar gewoond heb. Mijn ouders en andere familie woonden er, zodat ik het nooit als een extra belasting heb gevoeld.”

“Toen ik in Lemmer ben gaan wonen werd ik al snel gevraagd voor het kerkenwerk. Het pastorale werk van het ouderlingschap ligt me niet zo, maar de administratie en met name de fi-

nanciële zaken vind ik erg leuk om te doen. De aanloop naar het fusieproces in Lemmer was niet de meest aantrekkelijke periode. Onderlinge verschillen moesten worden overbrugd, een kerkgebouw moest worden afgestoten. Daar komen veel emoties bij los. Gelukkig is de rust inmiddels voor een groot deel teruggekeerd.” De heer Van der Bij ziet geen verbeterpunten op plaatselijk niveau. De samenwerking onderling is uitstekend. “Als er veranderingen nodig zijn, dan voeren we die in overleg met elkaar door.”

Samenwerken

Als ik de heer Van der Bij vraag of hij een aanbeveling heeft voor kerken ten aanzien van onderlinge samenwerking geeft hij trefzeker aan: “Doe het langzaam en zorgvuldig. Informeer gemeentelieden op het juiste moment en wees transparant. Ga niet overhaast te werk. Probeer samen te werken waar dit mogelijk is, ook al heeft de fusie nog niet formeel plaats gevonden.”

► Aspect ICT helpt uw gemeente verantwoord digitaliseren

Tekst & Beeld Aspect ICT

Binnen kerkelijk Nederland zien we dat de behoefte en noodzaak toeneemt om op een betere manier met informatie(uitwisseling) om te gaan. Niet binnen iedere gemeente is er ICT-kennis aanwezig en veelal wordt dat met vrijwilligers ingevuld. Ook merken we dat er vaak onbekendheid is met betrekking tot regelingen die er zijn voor zogenaamde non-profitorganisaties en charitatieve instellingen. Aangezien er vrijwel altijd sprake is van persoonsgegevens of vertrouwelijke informatie, dient er strikt rekening gehouden te worden met wetgeving voor informatiebeveiliging.

Om die redenen hebben wij inmiddels verschillende gemeentes mogen helpen het opzetten van een digitale omgeving voor e-mail en bestandsdeling. We doen dat met 'Microsoft Office 365 non-profit' waarbij zonder kosten of met interessante kortingen gestart kan worden.

We merken dat er met enkele stappen al grote voordelen worden behaald. Denk maar eens aan het gegeven dat bij overdracht tussen kerkenraadsleden bestanden in een online omgeving staan en niet van privé computers gehaald moeten worden. Of e-mail via het e-mailadres van de gemeente verloopt in plaats van dat er via een privé e-mailadres wordt gecommuniceerd. Ook is de uitwisseling van informatie beter te organiseren, omdat iedereen in dezelfde online omgeving werkt.

Door onze ervaringen hebben we inmiddels verschillende inrichtingen beschikbaar waarin veel denkwerk is gaan zitten. Deze ervaringen willen we graag beschikbaar stellen aan de gemeentes die ons inschakelen om ook stappen te zetten. Denk concreet aan een digitale vergaderomgeving, een startpagina / intranet voor kerkelijk werk en informatie die centraal beschikbaar moet zijn, een digitale kennisbank met informatie over belangrijke (geloofs) thema's, een digitaal archief voor beleidsstukken en meer. In diverse gemeentes neemt het zelfs vormen aan van een digitaal loket / kerkelijk bureau. Zo worden steeds meer informatiestromen binnen de gemeente gecentraliseerd en geborgd. Dat geeft niet alleen duidelijkheid, maar is ook bij de veelheid aan activiteiten en vrijwilligers een fundamenteel richting de toekomst.

Aspect ICT kan u op veel ICT-gebieden ondersteunen. Vraag ons naar de mogelijkheden en laten we samen nadenken hoe u stappen kunt zetten. We kunnen u ook helpen met bijvoorbeeld beleid, beheer, ondersteuning en training.

► www.aspect-ict.nl

Over Aspect ICT

De wereld lijkt te draaien om informatie en communicatie. En om de techniek die dat mogelijk maakt. Maar die techniek staat nooit op zichzelf. Het ondersteunt altijd het werk van mensen en het is altijd onderdeel van een groter systeem, een team, een afdeling of een onderneming.

Het is de interactie tussen de techniek en die systemen die zorgt dat informatie en communicatie optimaal kan worden benut. Daarbij is het de kunst om de grote verbanden te zien én oog voor detail te houden. Want een optimaal werkend systeem is perfect

in balans, van een totaalconcept tot aan doordachte finesses.

De mensen achter Aspect ICT beheersen samen dat hele spectrum. Van het allereerste contact tot aan de invulling van de details. Van advies, ontwerp en ontwikkeling tot aan implementatie, beheer en onderhoud.

In samenwerking met Aspect ICT haalt u het maximale uit uw informatie- en communicatietechnologie en de mensen die daarmee werken.

HET VERBINDEND ELEMENT

in een optimale bedrijfsvoering

Het Künckel-orgel in de Hervormde Kerk te Dirksland in oude luister hersteld

Tekst & Beeld Aart Bergwerff

In het weekeinde van 31 augustus en 1 september jl. is het orgel in de Hervormde kerk van Dirksland opnieuw in gebruik genomen, na een omvangrijke restauratie.

Gebouwd in 1807 door de Rotterdamse orgelmaker Künckel is het instrument nu gerestaureerd door Elbertse Orgelmakers te Soest en door schildersbedrijf De Jongh te Waardenburg, één en ander onder advies van orgeladviseur Aart Bergwerff, namens de Commissie Orgelzaken in de Protestantse Kerk Nederland.

Het orgel in de Hervormde Kerk te Dirksland (Goeree-Overflakkee) kent een rijke maar bewogen geschiedenis. In 1803 wordt een Vlaams orgel uit Mechelen gekocht via orgelmaker J. Smets. Nog voor de plaatsing van het orgel overlijdt Smets in 1804.

In 1805 wordt het orgel in Dirksland geplaatst door Pieter Welter uit Geertruidenberg. Bij de oplevering wordt het instrument afgekeurd.

Johannes Pieter Künckel, orgelmaker te Rotterdam, ontvangt de opdracht om een nieuw orgel te bouwen in de bestaande Vlaamse orgelkassen. Künckel neemt één register uit het Vlaamse orgel op in zijn nieuwe orgel, de Cornet VI sterk en levert het instrument in 1807 op. Ook het werk van Künckel wordt afgekeurd, waarna de Utrechtse orgelmaker Abraham Meere het orgel verbetert en onder zijn hoede neemt.

In de 19e eeuw, de eeuw van verandering en vernieuwing, wordt het orgel terughoudend onderhouden door de orgelmakers Meere, Wolfferts, Kam en Van der Meulen, Schölgens en Van den Haspel.

In het jaar 1902 valt ook het orgel in Dirksland ten prooi aan de vernieuwingsdrang en wordt de dispositie van het instrument gewijzigd door de Utrechtse orgelmaker Maarschalkerweerd. In 1921 raakt het orgel nog verder van zijn oorsprong verwijderd door ingrijpende wijzigingen door orgelmaker J. de Koff te Utrecht.

Deze situatie heeft bestaan tot aan het begin van de restauratie van het kerkgebouw in 1966.

Bij deze restauratie wordt het koor van de kerk bij het middenschip getrokken en wordt de scheidingswand, met preekstoel en orgel, verwijderd. Het ensemble van orgel en preekstoel wordt vervolgens aan de westzijde van het kerkgebouw geplaatst.

In de jaren 1969-1971 wordt ook het orgel gerestaureerd en gereconstrueerd naar de situatie van 1807. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de Utrechtse orgelmaker J. de Koff, welk bedrijf echter tijdens het werk failliet gaat. De werkzaamheden worden afgemaakt door Flentrop Orgelbouw te Zaandam: de dispositie van 1807 wordt hersteld, nieuw pijpwerk voor de verdwenen registers wordt gemaakt, de windvoorziening met vier oorspronkelijke spaanbalgen wordt gerestaureerd, windladen worden gerestaureerd en voorzien van een 'modern' systeem voor afdichting van de registerslepen, mechanieken en claviatuur worden hersteld.

In 2003 wordt onder advies van adviseur Aart Bergwerff een deelrestauratie uitgevoerd door Flentrop Orgelbouw, hoofdzakelijk gefinancierd uit de toen vigerende BRRM-restauratieregeling. Hierbij wordt het in 1971 aangebrachte afdichtingssysteem voor de registerslepen, naar voortschrijdend inzicht, vervangen door een afdichting met geweven ringen. Pijpwerk, mechanieken, krimpschade in houten pijpen en windvoorziening worden hersteld, nieuwe koppen voor de tongwerken Trompet 8vt en Dulciaan 8vt worden gemaakt. Er is binnen de toenmalige BRRM-regeling echter niet voldoende budget voor een volledig herstel van het orgel.

In 2016 brengt adviseur Aart Bergwerff namens de Commissie Orgelzaken een beknopte inspectie van het or-

gel uit, in 2017 gevolgd door een volledig rapport en restauratieplan.

Op basis van dit restauratieplan wordt subsidie gevraagd aan en gekregen van de provincie Zuid-Holland. Met deze subsidie en met ondersteuning van private fondsen wordt het mogelijk om de resterende werkzaamheden aan het orgel, ingezet in 2003, nu uit te voeren. De werkzaamheden worden uitgevoerd door Elbertse Orgelmakers te Soest.

De windvoorziening wordt integraal gerestaureerd, de vier originele spaanbalgen uit 1807 worden hersteld en alle vier aangesloten op de eveneens herstelde hefboomen, waarmee het orgel thans bespeeld kan worden met getreden wind. Ook wordt een nieuwe windmachine geplaatst. De windladen worden nagezien en hersteld.

Het regeerwerk van het orgel, alles wat de bediening door de organist te maken heeft, wordt gerestaureerd. De krimpschade in de orgelkas wordt opgeheven, ontbrekende delen in de orgelkas worden aangevuld. Hierdoor wordt het ook nodig om de orgelkas te laten bijkleuren in de bestaande kleur van het orgel. Dit schilderwerk wordt uitgevoerd door schildersbedrijf De Jongh te Waardenburg.

Het pijpwerk wordt hersteld, met name de krimpschade in de vele houten pijpen.

Tenslotte de klank van het orgel. Het pijpwerk van het Dirkslandse orgel is zeer heterogeen van samenstelling: een Vlaamse Cornet, een groot bestanddeel pijpwerk van Künckel, pijpwerk uit de restauratie van 1971 (de meeste 'hoge'stemmen) van Flentrop en de in 2003 aangepaste tongwerken.

De bestaande toonhoogte van 423 Hz wordt gehandhaafd, evenals de winddruk van 80mm WK. Het pijpwerk is gestemd in de stemming naar Neidhardt 1724 *'für eine große Stadt'*.

Met de huidige restauratie van het orgel in Dirksland is dit in aanleg heterogene instrument in technische en in klanktechnische zin een hecht en homogeen instrument geworden.

Het instrument is één van de weinige kerkorgels van Künckel, die vooral huisorgels bouwde, en kenmerkt zich door een galante en verfijnde klankgeving met voor die tijd (1807) kenmerkende imiterende registers als een Carillon en Flute travers. Met name het laatste register, geheel van hout gemaakt, is van een ongekennde schoonheid, met een toonaanzet als van een ware dwarsfluit.

Op zaterdag 31 augustus is het instrument opnieuw in gebruik genomen met een presentatie en orgelbespeeling door adviseur Aart Bergwerff. De organisten Anton Weenink, Eric Wolffert en Bart-Jaap de Bakker namen de begeleiding van de gemeentezang voor hun rekening. Op zondag 1 september is het orgel voor het eerst na de restauratie in de eredienst bespeeld. Ds. K. Timmerman ging voor en het orgel werd bespeeld door Anton Weenink. Namens de Hervormde gemeente Dirksland is het restauratieproject begeleid door de werkgroep orgelrestauratie met kerkrentmeester Johan van der Welle (voorzitter), Dirk-Jan Bestman (secretaris), Anton Weenink (organist) en Aart Bergwerff (orgeladviseur namens de Commissie Orgelzaken), alsmede door Rudi van Straten, senior specialist klinkende monumenten van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Waarom een Vereniging van Kerkvoogdijen?

Tekst Rook Belder

De voorbereiding en de oprichting van de Vereniging van Kerkvoogdijen (VVK) vonden plaats tussen 1919 en 1920. Datzelfde gebeurde in combinatie met het Reglement op de Predikantstraktementen. Daaruit kan onder meer worden afgeleid dat de zorg voor de predikantstraktementen van principiële betekenis is geweest voor de oprichting van de VVK.

Na de Eerste Wereldoorlog (1918) was het met de predikantstraktementen droevig gesteld. Het geld was gedevalueerd en het leven was veel duurder geworden. Veel predikanten zaten nog op hun vooroorlogse traktementen (1914), waarvan in de meeste gevallen het leeuwendeel door het rijkstraktement werd gevormd. Bovendien waren er tal van kleine, arme gemeenten, die met geen mogelijkheid zelf voor een behoorlijk traktement konden zorgen. Er moest nodig iets gebeuren om aan die toestand een einde te maken. Aan verschillende kanten in de kerk kwam er beweging en ook de synode trok zich deze zaak aan. De eerste plannen werden gemaakt voor een objectief-kerkelijk verantwoorde centraal geregelde salariëring van de predikanten.

Het werd direct duidelijk dat hier vraagstukken aan de orde kwamen, die ver boven het individuele bereik van predikanten, gemeenten en kerkvoogdijen zouden uitgaan. Dat verklaart ook waarom de predikanten in 1918 de Bond van Nederlandse Predikanten hebben opgericht. Maar ook de kerkvoogdijen gingen toenadering tot elkaar zoeken, want op 7 mei 1919 werd in Utrecht een vergadering gehouden onder leiding van ds. Van Arkel uit Ellecom. Vanaf die tijd was er een bewuste actie onder de kerkvoogdijen om een aantal zaken samen beter te gaan regelen. Niet alleen werd er gedacht aan de verbetering van de predikantstraktementen, maar ook aan verschillende andere kerkelijke belangen waarmee kerkvoogdijen te maken hebben.

Oprichtingsdatum

Vervolgens werd op 14 januari 1920 een voorlopige oprichtingsvergadering gehouden, waarbij 128 kerkvoogdijen tot de VVK toetraden. Vrijwel gelijktijdig werd aan een nieuwe centrale regeling voor predikantstraktementen gewerkt met daarbij een rapport over deze materie. Het plan werd eerst aan de kerkvoogdijen voor advies toegezonden.

Tenslotte werd op 9 juni 1920 opnieuw in Utrecht een vergadering belegd, waarbij de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk werd opgericht. Zij startte met 330 leden onder leiding van haar eerste voorzitter, de heer G.W. Mortier uit Wageningen.

Eerdere organisaties

Eerder waren er organisaties die te vergelijken waren met de VVK. In de dissertatie van dr. W.H. den Ouden, 'Kerk onder patriottenbewind' – kerkelijke financiën en de Bataafse Republiek 1795 – 1801, noemt de schrijver in hoofdstuk 4 de instelling van de gemeentecommissies. Dr. Den Ouden stelt dat in het ontstaan van deze commissies de oorsprong ligt van de rechtskundige positie van wat in de Nederlandse Hervormde Kerk tot de in 1951 in werking getreden kerkorde het instituut kerkvoogdij werd genoemd.

De Haarlemse predikant Abraham Rutgers zorgde ervoor dat in Noord-Holland een financiële commissie werd opgericht met als taak de toekomstige financiële belangen te behartigen, waar de overheid haar handen van zou aftrekken. Dit voorbeeld werd ook in andere provincies gevolgd en vanuit deze commissies kwam men tot een gemeenschappelijk beraad om zich tegen de nieuwe grondwet te verzetten.

Oorsprong van de kerkvoogdijen

Vanuit dit gemeenschappelijk beraad (rond 1800) werd het voorstel gedaan om, naast de kerkenraden, in de plaatselijke kerkelijke gemeenten over te gaan tot het vormen van gemeentecommissies, die zich bezig zouden gaan houden met de plaatselijke geldwerving. Verder zouden die commissies zich ook gaan belasten met de verdediging van de belangen van de gemeenten tegen de achtergrond van de naasting van de kerkelijke goederen door de overheid. Het ging hierbij om gekwalificeerde commissies die de gemeenten democratisch vertegenwoordigden en die het beheer van de kerkelijke goederen voor hun rekening zouden nemen, zonder dat ze gesteld werden onder de bestuurlijke hiërarchie van de ambtelijke vergaderingen.

Hier ligt de oorsprong van de kerkvoogdijen, die als beheerders welke niet in een ambtelijke vergadering vertegenwoordigd zijn, het beheer van de stoffelijke zaken namens de gemeenten moesten behartigen. Vóór 1798 was de kerkenraad nooit belast geweest met wat we nu

kerkrentmeesterlijk beheer noemen. Na 1798 zou het beheer een zorg worden van de kerk zelf, een zorg die de gemeenten in een gescheiden regeling van verantwoordelijkheden gestalte gaven. De kerkenraad vormde het ambtelijk bestuur en de gemeentecommissie vormde het beheer in privaatrechtelijke zin.

Reglement predikantstraktementen

De VVK werd op 9 juni 1920 opgericht. Het bestuur dat intussen gevormd was, kwam op 8 juni 1920 's avonds bijeen om de algemene vergadering, de oprichtingsvergadering, voor te bereiden. Men hield er rekening mee dat op deze vergadering de kwestie over de regeling van de predikantstraktementen ter sprake zou komen, waarbij van het bestuur een standpuntbepaling zou worden verwacht. Uit de notulen van de bestuursvergadering van 8 juni 1920 blijkt dat het bestuur van mening is dat het reglement onuitvoerbaar is. "Deze centrale regeling is een wangedrocht en de kerkvoogdijen zullen zich nooit onderwerpen om onder curatele van een Raad van Beheer te staan." Het bestuur stelde zich op het standpunt dat de synode niet het recht heeft de kerkvoogdijen een dwingende regeling op te leggen. Uit de bij de agenda gevoegde stukken blijkt dat de synode ieder overleg met het Algemeen College van Toezicht over deze aangelegenheid weigert.

De volgende dag, 9 juni 1920, vond de ledenvergadering plaats, waarbij 165 afgevaardigden van kerkvoogdijen uit verschillende delen van het land aanwezig waren. Voorzitter Mortier wijst op de verwarde toestand die in de kerk ontstaan is. "Het meest aan de orde zijnde vraagstuk is zeker dat van de traktementen van de predikanten. Het is begrijpelijk dat predikanten zich daarvoor tot de kerkvoogdijen wenden. Op ons rust de belangrijke taak om in deze geweldige nood te voorzien, want de financiële toestand van de predikanten is onhoudbaar geworden," aldus de heer Mortier. Verder sprak hij zijn ongenoegen uit over de synode die niet tevoren met de beheerscolleges over de regeling voor de predikantstraktementen overleg had gepleegd.

Tenslotte ging de heer Mortier in op de pensioenvoorziening van predikanten, waarbij een vorm van samenwerking tussen de Bond van Nederlandse Predikanten en de Vereniging van Kerkvoogdijen was ontstaan. Ondertussen was er een groot verschil van mening ontstaan tussen het Algemeen College van Toezicht en de algemene synode over de vraag wie er namens de kerk bevoegd is met de regering over de kapitalisatie van de predikantstraktementen te onderhandelen. Naar de mening van de heer Mortier zou de Vereniging van Kerkvoogdijen een bemiddelende rol hierbij kunnen vervullen.

Hoofdelijke omslag

Maar ook andere zaken kwamen tijdens de oprichtingsvergadering aan de orde. De kerkvoogdij van Boxmeer vond dat de VVK financiële steun aan noodlijdende kerkvoogdijen zou moeten verlenen. De kerkvoogdij van Delft is van mening dat deze steun het beste te realiseren is vanuit de centrale bank die kort daarvoor was opgericht. Het voorstel van Boxmeer werd verworpen, maar voorzitter Mortier zegt toe dat het bestuur alles in het werk zal stellen om noodlijdende gemeenten in onze kerk te helpen. Hierna

werden de door het bestuur voorgestelde statuten en het huishoudelijk reglement besproken en na het aanbrengen van enkele wijzigingen, werden deze stukken vastgesteld.

Na de pauze sprak de heer Joh. De Breuk, kerkvoogd te Haarlem, over "De kerkelijke hoofdelijke omslag in de praktijk". Kerkvoogdijen die niet op andere wijze aan de benodigde financiën konden komen, zoals bijvoorbeeld via pachttopbrengsten, waren voornamelijk aangewezen op de opbrengst van de hoofdelijke omslag. De hoofdelijke omslag was in feite een kerkelijke belasting die destijds van de belijdende leden gevraagd werd en waarvan de hoogte afhankelijk was van het inkomen van de kerkleden. Er waren speciale tabellen (kohieren) gemaakt met onderscheid in gehuwd en ongehuwd en er gold een speciale kinderaftrek.

Maar de lasten van de kerkelijke gemeenten stegen jaarlijks, terwijl de inkomsten niet in gelijke mate toenamen. Dat was de reden waarom kerkvoogdijen ertoe overgingen om het systeem van de hoofdelijke omslag toe te passen. De heer De Breuk vertelde dat in Haarlem de inning van de hoofdelijke omslag niet verloopt zoals het de bedoeling was, omdat het gemeentebestuur weigerde de kerkvoogdij inzage te verlenen in de gemeentelijke kohieren. Maar omdat de kerkvoogdij de hulp van de provincie Noord-Holland inriep, werd het gemeentebestuur door de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland gedwongen om deze kohieren aan de kerkvoogdij ter inzage te geven. Als richtsnoer hanteerde Haarlem 0,2 procent van het gemiddeld inkomen. Totaal moest er 13 procent van het aantal aangeschreven adressen als oninbaar worden beschouwd.

Na de lezing van de heer De Breuk volgde er een uitgebreide gedachtewisseling over tal van zaken die aan de orde waren geweest. De vergadering concludeerde dat de ontwerperegeling predikantstraktementen zo gebrekkig was dat het bestuur van de VVK verzocht werd de synode te verzoeken het reglement grondig te herzien in overleg met het Algemeen College van Toezicht en de Vereniging van Kerkvoogdijen.

Na de oprichtingsvergadering kwam het bestuur bijeen, waarna een definitief dagelijks bestuur werd gekozen dat bestond uit de heren G.W. Mortier, voorzitter, ds. mr. C.J. Bartels, secretaris, ir. C.W.E. van Voorst van Beest, penningmeester, Joh. De Breuk, 2e voorzitter en jhr. A.H.P.K. van Suchtelen van de Haare, 2e secretaris-penningmeester.

De oprichtingsvergadering van 9 juni 1920

Een Protesterende Vereniging van Kerkvoogdijen

Tekst Rook Belder

Commissie van bezwaarde kerkvoogden

De jonge Vereniging van Kerkvoogdijen ging enthousiast aan de slag om ten behoeve van haar leden een aantal zaken aan te pakken. Maar dat verliep niet altijd zonder interne problemen, want sommige leden vonden dat het hoofdbestuur zich tegenover de leiding van de kerk best wat harder zou kunnen opstellen.

Op 6 augustus 1921 schreven een tiental kerkvoogden die een commissie hadden gevormd, een brief aan alle kerkvoogdijen in Nederland. Zij stelden daarin dat zij ervan overtuigd waren dat de predikantstraktementen nodig aan herziening toe waren, maar dat de daarbij behorende regelgeving een zaak was die door de synode in overleg met de kerkvoogdijen moest worden vastgesteld. De kerkvoogdijen die zich bezwaard voelden, vonden dat het reglement voor de predikantstraktementen inbreuk maakte op het beheerrecht van de kerkvoogdijen.

De commissie van bezwaarde kerkvoogdijen staat een verantwoord traktement voor de predikanten voor ogen, maar het kan niet zo zijn dat de synode een ingreep doet via de Raad van Beheer in de rechten van beheer van de kerkvoogdij. De synode voert weliswaar aan dat het reglement tot stand is gekomen door samenwerking met de kerkvoogdijen, namelijk de Vereniging van Kerkvoogdijen. Oppervlakkig gezien lijkt het daar op, maar in werkelijkheid betekent het dat bij het bijeenroepen van het Algemeen College van Toezicht en de Vereniging van Kerkvoogdijen weinig kerkvoogden betrokken waren. Want behalve dat in dit toezichtscollège geen kerkvoogden of notabelen zitting hebben, mist dit collège - anders dan in toezichtkwesities - de bevoegdheid om in andere zaken dan toezicht namens 900 kerkvoogdijen op te treden. De Vereniging van Kerkvoogdijen vertegenwoordigde toen circa 25 procent van de kerkvoogdijen.

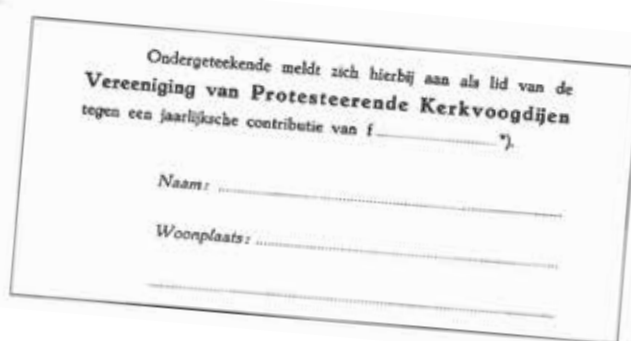
Van een samenwerking met de kerkvoogdijen is dus totaal geen sprake en uit het resultaat blijkt dan ook dat

niet alleen het resultaat van het overleg in het nadeel van de kerkvoogdijen is uitgevallen, maar dat het reglement op de predikantstraktementen een eerste aanzet dreigt te worden van een synodaal beheersreglement.

In de circulaire die de bezwaarde kerkvoogdijen op 6 augustus 1921 lieten uitgaan, wordt er nog eens op gewezen dat de synode reeds 70 jaar lang bezig is zich heer en meester te maken van het kerkvoogdelijk beheer en tijdens de behandeling van het Reglement op de Predikantstraktementen heeft de synode een ontwerp aan de orde gesteld voor een volledig beheersreglement. Opvallend daarbij is dat gesteld wordt dat het beheerrecht van de kerkvoogdijen onaangetast blijft, omdat het slechts een regeling is van het beheer. Laten de kerkvoogdijen erop bedacht zijn dat hun beheerspositie op het spel staat, zo vindt de commissie van verontruste kerkvoogdijen.

De commissie van verontruste kerkvoogdijen is van mening dat bij het overleg met de synode van de volgende punten niet mag worden afgeweken, namelijk:

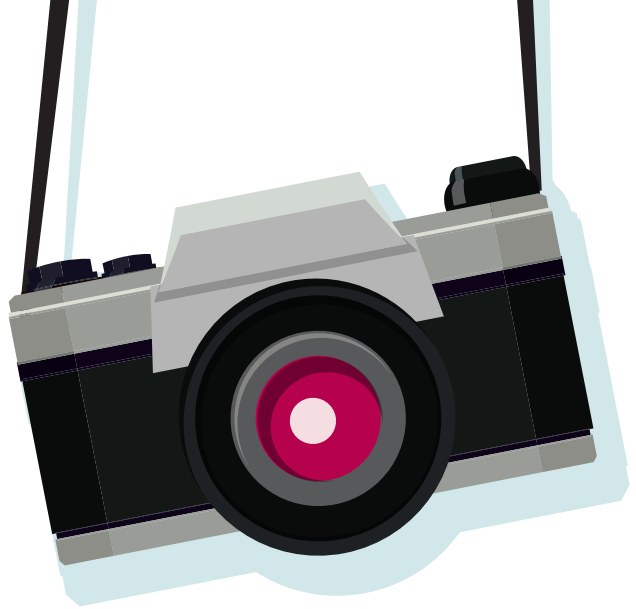
- het recht van beheer, en als gevolg daarvan het maken van reglementaire beheerbepalingen, komt uitsluitend toe aan de kerkvoogdijen;
- dat het Reglement op de Predikantstraktementen op dit recht inbreuk maakt omdat de daarin voorkomende beheersbepalingen door de synode zijn vastgesteld.

Motie

Kerkvoogden en notabelen, die met deze twee hoofdpunten instemmen, wordt tevens verzocht een bij die brief gevoegde antwoordkaart in te vullen om een bijeenkomst in Utrecht op 19 augustus 1921 bij te wonen. Die bijeenkomst werd bijgewoond door 170 personen, vertegenwoordigende 75 kerkvoogdijen. Nadat diverse personen het woord hebben gevoerd, wordt er een motie besproken die door de commissie van verontruste kerkvoogdijen was opgesteld.

De motie wordt op één stem na, met algemene stemmen

aangenomen, waarna besloten werd de motie aan alle kerkvoogdijen toe te zenden met het verzoek de Commissie van bezwaarde kerkvoogdijen zo spoedig mogelijk te laten weten of de kerkvoogdijen met de strekking van de motie kunnen instemmen. In een brief die vervolgens verzonden werd kwam het verzoek aan alle kerkvoogdijen om te protesteren.

Eigen concept-reglement

Op 23 december 1921 komen de protesterende kerkvoogdijen, zoals de groep zich ondertussen noemt, in Utrecht bijeen. De groep protesterende kerkvoogdijen, die zich inmiddels als comité had gevormd, had een concept-reglementovereenkomst op de predikantstraktementen opgesteld.

In die vergadering wordt opgeroepen tot een massaal verzet tegen de synodale besturen van de kerk. De voorzitter van het Comité van protesterende kerkvoogdijen roept de kerkvoogdijen op om het synodaal concept-reglement te verwerpen, want "zij spelen de synode in de kaart en vergroten de synodale macht. De enige wijze om de synode buiten de macht van kerkvoogdijen te houden, is dat alle kerkvoogdijen, die tegen het synodale reglement zijn, zich nu bij de protesterende kerkvoogdijen aansluiten en in geen geval de verderfelijke middenweg bewandelen door een afwachtende houding aan te nemen waartoe reeds enige kerkvoogdijen hebben besloten. Het volgen van deze middenweg kan de oplossing voor een langere tijd tegenhouden, maar kan tevens leiden tot een zwakkere positie tegenover de synode.

Laten de kerkvoogdijen toch inzien dat er een groot verschil is tussen het synodale reglement en dat wat het Comité van protesterende kerkvoogdijen heeft samengesteld. De grondslag van het synodale document is een gedwongen aanslag, met de synode en een Raad van Beheer boven de kerkvoogdijen en met de zekerheid dat hun zelfstandig beheerrecht voor altijd verloren gaat. De grondslag voor ons reglement daarentegen is een vrijwillige bijdrage, met een eigen bestuurslichaam uit en door de kerkvoogdijen gekozen en met de zekerheid dat het beheersrecht onaangetast blijft."

Oproep tot massaal verzet

Als gevolg van de soms felle acties die het Comité van pro-

testerende kerkvoogdijen organiseerde, werd tenslotte in 1924 de Vereniging van Protesterende Kerkvoogdijen (VPK) opgericht, waardoor verschillende leden van de VVK hun lidmaatschap opzegden en zich aansloten bij de protesterende kerkvoogdijen.

Op 22 december 1924 belegde de VPK een vergadering in Amsterdam waarvoor men professor Van Apeldoorn (van de universiteit van Amsterdam) had uitgenodigd. Die wees er in zijn inleiding op dat de synode er steeds op uit is geweest het beheer onder haar bevoegdheden te krijgen.

"In 1919 heeft de synode het beheer opnieuw tot zich getrokken," aldus professor Van Apeldoorn. "De synode benoemde nu een commissie en droeg deze op één of meer specialisten op het gebied van financiën en ook één of meer juristen aan haar werk toe te voegen. De samenstelling was zeer eenzijdig. Kerkvoogden kregen daarin geen zitting. Daarin werden vier predikanten en één ouderling benoemd. Maar waarom is geen advies gevraagd bij jhr. mr. W.M. de Brauw, de vaste juridische adviseur van de synode? De synode vertrapte de rechten van de kerkvoogden door deze commissie op deze wijze samen te stellen. De kerkvoogdijen zijn door de synode behandeld alsof ze niet bestonden. Met hen wordt alleen rekening gehouden als het op betalen aankomt," aldus professor Van Apeldoorn.

In een fel betoog haalt de heer Van Apeldoorn uit naar de synode die hulde bracht aan de Raad van Beheer en daarbij uitsprak dat het Reglement op de predikantstraktementen, waartegen de VPK zich sterk verzet, goed werkt.

Reactie van de Vereniging van Kerkvoogdijen

Tijdens de algemene vergadering van de Vereniging van Kerkvoogdijen op 20 mei 1925 ging de voorzitter in op hetgeen professor Van Apeldoorn op 22 december 1924 zei. Voorzitter Mortier stelt vast dat de protesterende kerkvoogdijen ten onrechte van mening zijn dat alles buiten de kerkvoogdijen om is gegaan. Hij acht het ook zonder meer onjuist dat professor Van Apeldoorn weigert om met de synode in gesprek te gaan. "De synode trad handelend op omdat de kerkvoogdijen tekort schoten. Wij zijn altijd bereid tot overleg. Wij zoeken geen strijd, ►

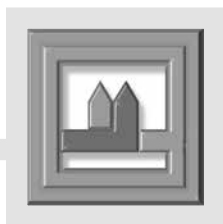
maar vrede. Dan alleen kan de Kerk bloeien,” aldus voorzitter Mortier.

Fusie met de Vereniging van Kerkvoogdijen?

De jaren daarna blijft de VPK zich fel verzetten tegen de invloed van de synode op het plaatselijk kerkvoogdelijk beheer. Zij beschouwt dit als een aanslag op het vrije beheer dat via de legale weg tot stand is gekomen. Allerlei juridische complicaties deden zich voor, zoals in Elst (Utr.), waar het Provinciaal College van Toezicht van Utrecht het kerkvoogdelijk beheer zelf overnam. Erg bekend is ook het Proces-Ouddorp waar de burgerlijke rechter tenslotte de rechtsgeldigheid van het Reglement op de predikantstraktementen erkende. Daarmee was de taak van de Vereniging van Protesterende Kerkvoogdijen vrijwel afgelopen. Hoewel men niet bereid bleek om met de Vereniging van Kerkvoogdijen te fuseren, nam de invloed van de Vereniging van Protesterende Kerkvoogdijen geleidelijk af. Ook

werden de contacten met het Algemeen College van Toezicht en de Vereniging van Kerkvoogdijen steeds beter, waardoor de noodzaak van een Protesterende Vereniging van Kerkvoogdijen steeds geringer werd, zodat de VPK geleidelijk aan ter ziele is gegaan.

Over de relatie “Bestuur en Beheer”, zoals dat in de jaren daarna veelvuldig genoemd is, is daarna nog veel vergaderd en geschreven. Want verschillende vormen van plaatselijk beheer, namelijk vrij beheer, beheer onder oud toezicht en beheer onder nieuw toezicht (1951), vond een meerderheid van de generale synode niet nodig. En dat leidde in de jaren negentig van de vorige eeuw tot soms kerkonwaardige situaties. Want toen de synode in maart 1991 tot één vorm van kerkvoogdelijk beheer besloot, gingen ook toen verschillende kerkvoogdijen naar de burgerlijke rechter en voerden zij processen tegen de Nederlandse Hervormde Kerk.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Cornelis Jan Roest,
Putten, 40 jaar organist

Lykle Jan de Boer, Roden –
Roderwolde, 50 jaar organist

Adrianus van Nes, Roden –
Roderwolde, 50 jaar organist

C.J. Roest, Putten

P. C. Leeflang – Wolswijk, Gouda

GOUD

toegekend aan:

Petronella Catharina
Leeflang – Wolswijk, Gouda,
ruim 32 jaar beheerder

ZILVER

toegekend aan:

Jan Leendert van Rietschoten,
Hendrik-Ido-Ambacht, 25 jaar koster

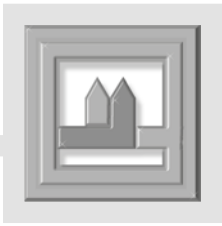

L.J. de Boer, Roden – Roderwolde

G. Visbeek, Marrum – Westernijkerk

Gerben Visbeek, Marrum –
Westernijkerk, 20 jaar
kerkrentmeester

BRONS

toegekend aan:

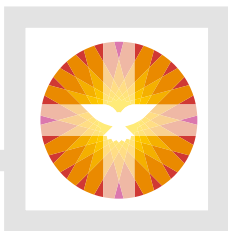
Tinie ten Hooven – van Dragt, Epe,
12 jaar scriba van het
college van kerkrentmeesters

A. van Nes, Roden – Roderwolde

T. ten Hooven – van Dragt, Epe

PKN Onderscheidingen

GOUD

toegekend aan:

Louwina Wesselina Bakhuizen – Busz,
Amersfoort, circa 20 jaar secretaris en
waarnemend voorzitter van de Pas-
torale Commissie van zorgcentrum
De Amerhorst

Johannes Fransiscus Gijsbertus
Rodenburg, Oisterwijk, 35 jaar admi-
nistratie diaconie en diverse andere
functies

L.W. Bakhuizen – Busz, Amersfoort

R. Blesgraaf, Bergen op Zoom

ZILVER

toegekend aan:

Rob Blesgraaf, Bergen op Zoom,
25 jaar diverse functies

EREPENNING

toegekend aan:

Machiel Adrianus van den Berg,
Zoetermeer, 40 jaar predikant

J.F. G. Rodenburg, Oisterwijk

Onderscheidingen

Tekst Jannie Zwep & Wilnanda Hukom **Beeld** Wilnanda Hukom

In elke uitgave van Kerkbeheer vindt u achterin een overzicht van uitgereikte onderscheidingen, een beknopte opsomming van namen, plaatsen, jaren en functies met foto's van vrolijke mensen. Graag willen we in dit artikel iets meer informatie geven over de onderscheidingen die wij aanbieden.

Achtergrond

Het dragen van eretekens en het uitreiken van onderscheidingen is iets van alle tijden. Al uit de vroegste geschiedenis zijn hiervan voorbeelden te noemen. Zo werden in het Romeinse Rijk al militaire onderscheidingstekens toegekend voor het verrichten van bijzondere daden van dapperheid, menslievendheid of onbaatzuchtigheid. Ook in Nederland kennen we een lange traditie van decoreren. Het huidige Nederlandse decoratiestelsel gaat terug op de Middeleeuwen, waar ridderorden onderscheidingstekens droegen die verwezen naar hun adelstand. Later werden de onderscheidingstekens, ridderorden genoemd, uitgereikt door een vorst als een bewijs van zijn gunst, voor een bijzondere verdienste. En nu nog worden jaarlijks vele koninklijke onderscheidingen uitgereikt aan personen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de Nederlandse samenleving. Ook door lagere instanties, zoals bonden en verenigingen, worden veelvuldig onderscheidingen uitgereikt, bijvoorbeeld aan jubilerende leden.

Onderscheidingen van de VKB

De VKB biedt al vele jaren onderscheidingen aan, die kunnen uitgereikt door het college van kerkrentmeesters als blijk van waardering bij een bijzondere gelegenheid, een

afscheid of een jubileum aan mensen die werkzaam zijn (geweest) in beheersfuncties in de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld kerkrentmeesters, kosters, organisten, cantors, (leden) administrateurs, medewerkers voor de Actie Kerkbalans. De onderscheiding toont het beeldmerk van de VKB. Het meest opvallende in dit beeldmerk is de verhouding tussen de rand en het midden. Het midden laat – in gestileerde vorm – twee kerkgebouwen zien. Zij symboliseren de Protestantse Kerk in Nederland en haar vele gemeenten. In die gemeenten wordt het Woord verkondigd. Daardoor weten mensen zich aangesproken. Het geloof in God wordt in de gemeente mede zichtbaar in de inzet voor de naaste. In pastoraat of diaconaat, in jeugdwerk of gemeentepbouw, in het oog lopend of opvallend, verrichten gelovigen – als gemeentelid of ambtsdrager – samen de taken die aan de gemeente zijn toevertrouwd. De randen in het beeldmerk zijn dan ook verbonden met de kerkgebouwen. Betrokkenen zetten zich in, deskundig, volhardend en enthousiast. Maar het zijn vooral het geloof in God en de liefde voor Zijn gemeente, die kleur geven aan hun werk.

PKN Onderscheidingen

Natuurlijk worden er in de kerk ook vele andere functies vervuld die niet

vallen onder de verantwoording van een college van kerkrentmeesters. Te denken is aan predikanten, kerkelijk werkers, ouderlingen, diakenen, leiding van zondagschool, kindernevendienst of jeugdclubs. Daarom bieden wij inmiddels al weer een flink aantal jaren naast de VKB-onderscheiding ook de PKN-onderscheiding aan. Deze onderscheiding kan worden aangevraagd door de kerkenraad van een gemeente behorend tot de Protestantse Kerk in Nederland.

Waardering

Regelmatig bereiken ons bijzondere verhalen waaruit blijkt dat de onderscheidingen erg worden gewaardeerd. Zo werden we kort geleden benaderd door de weduwe van een organist die een onderscheiding had ontvangen voor zijn verdiensten. Het insigne waar haar man altijd zo blij mee was en dat hij altijd droeg, was een dierbare herinnering voor haar. Het was helaas zoek geraakt. Er is haar een vervangend exemplaar toegezonden, zodat zij die alsnog in herinnering kan houden. Ook gebeurt het met enige regelmaat dat wij worden benaderd met de vraag wat de mogelijkheden zijn om een onderscheiding met spoed te leveren, omdat de persoon aan wie men het insigne wil uitreiken ernstig ziek is. Vaak lukt het om in zo'n geval de onderscheiding tijdig naar de gemeente

te verzenden. Wat kan het – zeker in zo'n moeilijke levensfase – fijn zijn te merken dat jarenlange inzet niet onopgemerkt is gebleven in de gemeente. Neem dus in zulke gevallen gerust contact op met ons bureau om te kijken wat de mogelijkheden zijn.

Aanbod

Zowel de VKB- als de PKN-onderscheidingen worden aangeboden in verschillende uitvoeringen. De draaginsignes zijn verkrijgbaar in brons, zilver, goud en goud met briljant. Voor heren leveren wij een knoops-gatinsigne en voor dames een broche. Daarnaast (of in plaats van) kan een erепенning in standaard worden uitgereikt. Ook de erепенning is verkrijgbaar in een VKB- en een PKN-uitvoering. Bij elke onderscheiding wordt een oorkonde geleverd.

Meer informatie, de toekenningscriteria, prijzen een aanvraagformulieren vindt u op onze website (zie: <https://kerkrentmeester.nl/index.php/thema/onderscheidingen-insignes>). Natuurlijk kunt u voor vragen ook altijd contact opnemen met ons bureau op telefoonnummer 078 639 3666 of via info@kerkrentmeester.nl.

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en berovingsverzekering

Uw contactpersonen

DIMFIE VAN SUNDERT
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

JOYCE DEN HOLLANDER-OSSEWAARDE
010 40 60 817
info.vkb@mmc.com

